

TRIMITAS

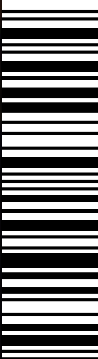
ŠAULĖS

krepšinio istorijoje

Visa griauinančios

**UGNIES
SYSTEMOS**

**TIKROS
ISTORIJS IŠ
POLIGONŲ**

977 1392475004

1,99 €

SVARBUS PRANEŠIMAS!

2019 metais Lietuvos šaulių sąjunga švęs šimtmetį.

Ta proga kitais metais žurnalas „Trimitas“ bus leidžiamas kas mėnesį!

Prenumeratos sąlygas paskelbsime rugsėjį.

Nenuleiskite akių!

430 „TRIMITO“ REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Iš kairės (sėdi): redaktorius J. Kalėnas, atsak. redakt. dal.
A. Žmuidzinavičius, viceredaktorius Vl. Andriukaitis. Stovi vidury
administracijos St. Lipnickas
Rédaction et administration de „Trimitas“ („Le clairon“)

*Dail. Antanas Žmuidzinavičius
Lietuvos Šaulių Sąjunga Prisišaukimas
(nuo 1989. III. 8 d.)*

Mieli „Trimito“ skaitytojai

Sveiki,

Į „Trimito“ redakciją užsuko garbaus amžiaus šaulys, partizanas, dimisijos majoras Vytautas Balsys-Uosis. 99-ųjų Lietuvos šaulių sąjungos metinių proga senolis paliko laišką, kuriame pasidalijo prisiminimais, kokie šauliai buvo tarpukaryje, papasakojo skaudžią patirtį apie Lietuvos okupacijas ir sovietų siekius sunaikinti lietuvių tautą.

Tarp pirmų pasmerktųjų represijoms dažnai būdavo šauliai. Leiskite vietoj pratarmės pacituoti šio Lietuvos patrioto laiško ištrauką: „Jau 28 m. kaip esame laisvi! Esame ES ir NATO nariai! Atkurta ir Šaulių sąjunga. Nors eilę metų joje vyko keisti, margi dalykai, šiuo metu ji vėl geros rankose, didėja jos gretos ir meilė Tėvynei. 99-ųjų metinių proga LLKS partizanų vardu nuoširdžiai sveikinu ir linkiu naujų prasmingų darbų Tėvynės sargyboje, o gerbiamam LŠS vadui – sauso parako visuose frontuose.“

Dėkojame visų šaulių vardu ir linkime gero skaitymo!

[Signature]
„Trimito“ vyr. redaktorius
Vytautas Radzevičius

© „Trimitas“, 2018
Leidinio indeksas 5291.
ISSN 1392-4753
Tiražas 2000 egz.

Redaktorius Vytautas Radzevičius, Elina Kondraščenko
kalbos redaktorė Dainora Mozerė, **korespondentas**
Valdas Kilpys, **dizainas ir maketas** CRITICAL, Paulius Budrikis, Greta Janutytė, Greta Virvičiūtė

Redakcijos kolegija: Liudas Gumbinas
(Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės šaulys),
Mindaugas Nefas (CV narys), Sigita Ozgirdas (CV narys),
Alina Bortkevič (CV narys), Jozas Janušaitis (CV narys),

TRIMITAS

2018 m. Nr. 3 (1318)
Tiražas 2000 egz.

ŠIAME NUMERYJE:

REDAKCIJA@SAULIUSAJUNGA.LT

- 2 Neeilinis LŠS suvažiavimas
- 3 Šventė su šauliais Londone
- Šaulių namai – tautos namai

GINKLO BROLIAI

- 4 Patrulis“. Ir tuo viskas pasakyta...

PILIETIŠKUMAS

- 6 Uniforminė vilkolakystė: kada baigiasi pilietiškumas?

UGNIES LINIJOJE

- 8 Live firing show 2018: sovietinio tanko baigtis, šratų lietus ir skraidantys granatsvaidžiai

PRATYBOSE SU KASP

- 10 Geriausio pėstininkų skyriaus varžybos

PRATYBOS

- 12 Kazlų Rūdos poligone – šaulių nuotykių savanorių varžybose

ATMINTIS

- 14 Lietuvos dukra

SVARSTYMAI

- 17 Istorinė savastis ir atmintis. Orientyrų problema

PLAKATAS

- 18 LŠS rinktinės

JAUNIEJI ŠAULIAI

- 20 Jaunųjų šaulių asamblėjoje priimta rezoliucija
- 22 Jaunųjų šaulių stovykla „Tėvynės labui“
- 23 Paskaitos apie saugų elgesį prie vandens Pagėgių jaunimui

PARTNERYSTĖ

- 24 Šimtmečio tradicijos. LŠS ir VDU – istorija tęsiasi

SPORTAS

- 26 Moterys su krepšinio kamuoliu Pirmojoje Lietuvos Respublikoje

ĮDOMYBĖ

- 30 Plona raudona linija

LAUKO VIRTUVĖ

- 32 Septyni žingsniai paelijos link

Jolita Mickevičiūtė (LŠS studentų korporacijos „Saja“ narė), Irena Šalaviejiėnė (LŠS išeivijoje šaulė).
I ir IV viršelyje – Valdo Kilpio nuotrauka

Adresas: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
Tel.: + 370 615 27315, el. p. redakcija@sauliusajunga.lt
facebook.com/trimitas.lt

Leidėjas: Lietuvos šaulių sąjunga | www.sauliusajunga.lt
facebook.com/sauliusajunga.lt

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Rankraščiai negrąžinami ir nerecenzuojami.
Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuvę.
Spausdino UAB „Lietuvos ryto“ spaustuvė.

Atstovai užsienyje: LŠS išeivijoje (JAV) J. R. Butkus |
Toronto (Kanada) V. Pūtvio kuopos vadas V. Pečiulis

NEEILINIS LŠS SUVAŽIAVIMAS

„Trimito“ informacija

Birželio 2 d. Kauno įgulos karininkų ramovėje įvyko neeilinis Lietuvos šaulių sąjungos (LŠS) suvažiavimas. Pasak LŠS vado plk. lt. Gintaro Koryznos, pagrindinė užduotis buvo apsvarstyti Statuto pataisas. Vadui pristačius ataskaitą, pereita prie pataisų svarstymo.

Suvažiavimo nuotaika buvo darbinga. Bene reikšmingiausi nutarimai priimti uniformų dėvėjimo nuostatose. Nuspręsta, kad oficialus šaulių uniformos marginimo raštas lieka „woodland“ ir kad juodas beretės ir toliau dėvės tik Vakarų (jūros) šaulių 3-osios rinktinės šauliai.

Nemažai diskusijų sulaukęs klausimas dėl LŠS vėliavų neatitikimo nūdienos oficialiosios heraldikos reikalavimams buvo išspręstas akcentuojant būtinybę šias vėliavas naudoti „kol susidėvės“, neapibrėžiant konkretaus laiko.

Svarstyti ir priimti pakeitimai jaunųjų šaulių pareigybių srityje, taip pat nutarta, kad Garbės šaulio vardas galės būti suteikiamas LŠS nariams ir nusipelnusiems asmenims, kurie nėra mūsų organizacijos gretose. x

Leidžiamas nuo 1920 m.

ŠAULIŲ NAMAI – TAUTOS NAMAI

Tekstas **Mindaugas Milius, Karaliaus Mindaugo 10-osios šaulių rinktinės vadas**

Tarpukario laikotarpiu įvairiose Lietuvos vietose didelis dėmesys skirtas Šaulių namams, nes jau tada suvokta, kad neturint patalpų administracijai, susirinkimams, materialinių vertybių sandėliavimui ir kultūros renginiams, šaulių veikla, o kartu ir plėtra, bus apribota.

Šaulių namai vadinti tautos namais, kurių durys atviros visiems. Siekta, kad kiekvienas būrys turėtų savo namus. Lietuvos centriniame valstybės archyve saugomo Šaulių sąjungos fondo Nr. 561 dokumentuose minima, kad 1940 m. vasario 25 d. XXIII Vilniaus šaulių rinktinės Būrių atstovų metinis susirinkimas vyko Domininkonų g. Nr. 15 (Paštininkų svetainėje), vėliau minima, kad rinktinė veikė Jėzuitų gatvės pastate Nr. 3. Siekta gauti žemės sklypą šaulių namams, tačiau šie planai liko neįgyvendinti. 1989 metais Vilniuje, atkūrus šaulių veiklą, rinktinė, siekdama pagerinti veiklos sąlygas, keletą kartų keitė būstinės vietą. 2018 m. birželio 8 d. Vilniaus šauliai atšventė įkurtuves naujose patalpose adresu Vašingtono a. 1, kurias jiems skyrė Vilniaus miesto savivaldybė. Vieta miesto gyventojams lengvai pasiekiama viešuoju transportu, o tai labai aktualu siekiant pritraukti daugiau narių. Patalpos puikiai tinka rinktinės administracinei, grupių ir būrių veiklai, leidžia sukurti šiuolaikinės sukarintos organizacijos įvaizdį.

Negalime nepaminėti ir Lietuvos kariuomenės paramos – ji skiria patalpas Rinktinės šaulių padalinių veiklai. Vilniaus įgulos karininkų ramovėje įsikurs 7 kuopos ir 4 atskiri būriai, 2 kuopos veikia Gedimino štabo bataliono ir Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos teritorijose. Labai vertinga Vilniaus apskrities rajonų savivaldybių teikiama parama tose savivaldybėse veikiančioms šaulių kuopoms.

Žinią apie Vilniaus miesto savivaldybės skirtas patalpas šauliai sutiko labai džiugiai ir entuziastingai ėmėsi patalpų tvarkymo darbų. Per sąlyginai trumpą laiką buvo atliktas kosmetinis remontas, UAB „Tikkurila“, teikdama pirmenybę sveikatai bei aplinkos tausojimui, padovanojo serijos „Green line“ dažų, turinčių Šiaurės šalių ekologinį ženklą „Šiaurės gulbė“, taip pat Lietuvos pulmonologų ir alergologų draugijos ženklą. Šauliai pasirūpino iškabomis, baldais, interjero sprendimais, sutvarkė apšvietimą, atliko sanтехnikos darbus, pakeitė užraktus, padovanojo vėliavas, gesintuvus ir operatyviai perkraustė štabą.

Patalpų klausimas buvo tapęs rimta kliūtimi Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės plėtrai, nes apribota veikla darė įtaką šaulių aktyvumui. Tikiu, kad šiandien esame pasirengę didesniems iššūkiams, kurių artimiausiu metu netrūks, nes kitais metais švęsime Lietuvos šaulių sąjungos 100-metį.

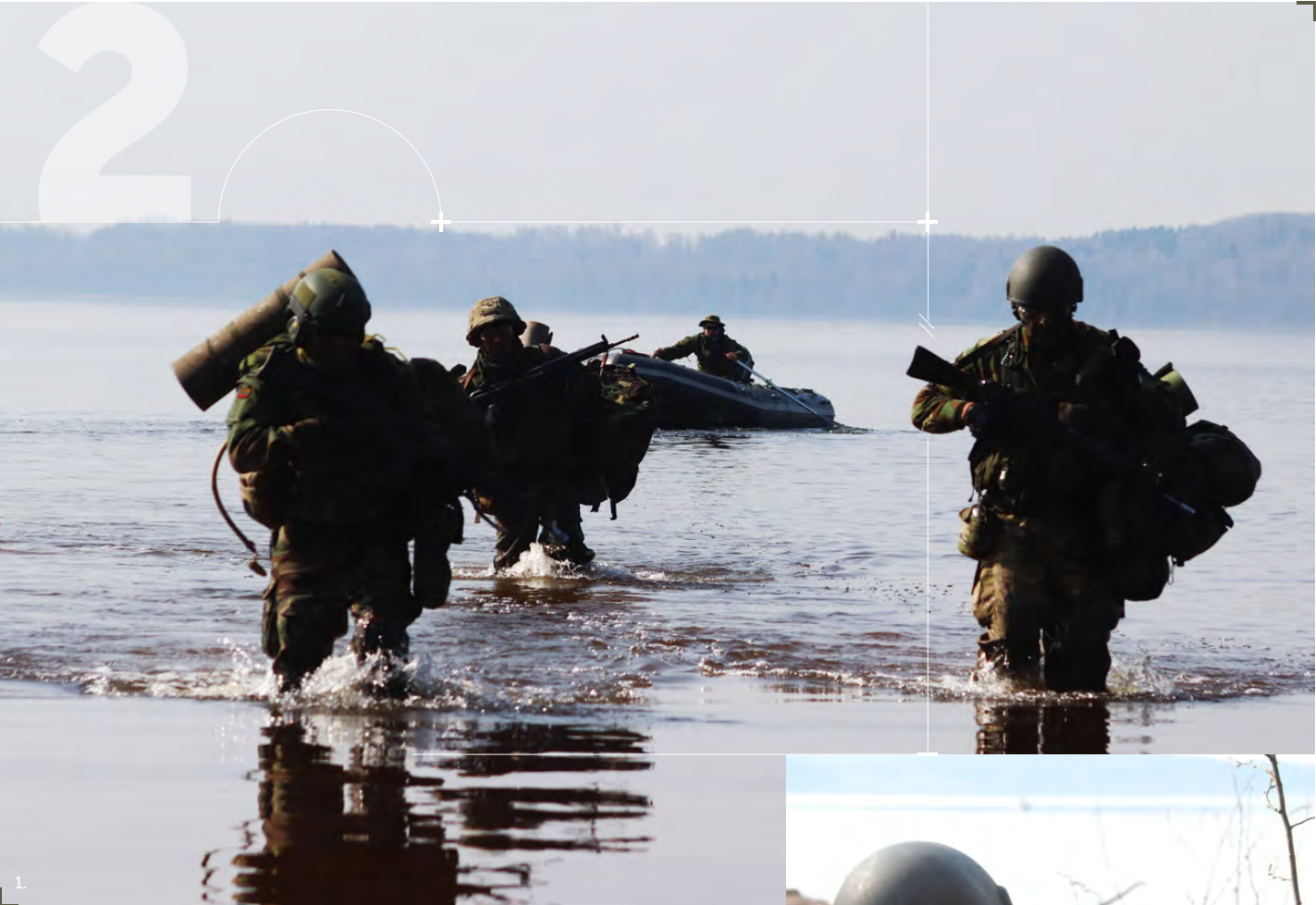
ŠVENTĖ SU ŠAULIAIS LONDONE

2018 m. birželio 3 d. Karaliaus Mindaugo Šventaragio kuopos šauliai Tomas Gužas, Tumas Mazūras ir Saulius Pamerneckis dalyvavo Jungtinės Karalystės lietuvių bendruomenės rengtoje šventėje „100 už Lietuvą“ Jimo Peterso stadione, Dagenhame, Rytų Londone.

Šventės metu 10 komandų su trispalvėmis nuo ankstyvo ryto bėgo po 10 km, – kad iš viso susidarytų 100 km, kas simbolizavo Lietuvos nepriklausomybės šimtmetį. Šaulys T. Gužas prisijungė prie vienos iš komandų ir pakaitomis su jos nariais dalyvavo bėgime, bendroje įskaitoje „Geltonieji“ užėmė trečią vietą.

T. Mazūras ir S. Pamerneckis bendravo su lietuvių bendruomenės nariais. Šauliai papasakojo išeiviams iš Lietuvos apie LŠS istoriją, dabartines aktualijas, šaulių užduotis taikos ir krizės metu. Vaikams buvo suorganizuota šauliškų rungčių: šokinėjimas maišuose, virvės traukimas, kitokios estafetės. Šauliai patys dalyvavo kartu su vaikais, prisidėjo ir suaugusieji. Visus sporto rungčių dalyvius aktyviai ragino ir organizavo Jungtinėje Karalystėje dirbantis kūno kultūros mokytojas.

Tarp suaugusiųjų vyko įvairių sportinių rungčių, šauliai sužinojo apie emigracijoje gyvenančių tautiečių kasdienybę ir viltis. Šventės dalyviams buvo išdalyta nemažai LŠS štabo perduotos šauliškos atributikos: skrajučių, bloknotų, skirtukų knygoms. Užmegzti ryšiai su Jungtinės Karalystės šaulių sąjungos filialo iniciatyvine grupe, apsikeista nuomonėmis, kokios pagalbos gali reikėti besisteigiančiai šaulių kuopelei ir kuo JK šauliai gali būti naudingi LŠS organizacijai. JK šauliams buvo perduota šaulių organizacijos prezentacija ir žaidimas „Protų mūšis“ tautine tematika, kurį parengė šaulys Valdas Linas Savickas. Visa medžiaga skirta šauliškoms idėjoms skleisti JK lietuvių bendruomenėje ir pritraukti kuo daugiau žmonių prisijungti prie šauliškos veiklos. x

1.

„PATRULIS“. IR TUO VISKAS PASAKYTA...

2.

Tekstas ir nuotraukos **Valdas Kilpys**

Balandžio viduryje Rokų poligono ir apylinkių miškuose atsidūrę pavasario išsiilgę piliečiai galėjo nustebti – tai šen, tai ten pasirodydavo ginkluoti vyrai. Suprantantys netrukdydavo, kiti įlisdavo į akis, bet ne ką peši iš šaulišką ir kariuomenės uniformas dėvinčių vyrų. „Patrulis“ – tiesus ir aiškus atsakymas smalsaujantiems, kuriame – visas kariškas pasaulis.

Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centro organizuojami Patrulio taktikos mokymai Lietuvos kariuomenėje jau savaime yra tapę legenda

Kiek sutrumpintuose Lietuvos kariuomenės mažų padalinių įgūdžių tobulinimo kursuose šį kartą drauge su kariais dalyvavo ir beveik pora dešimčių šaulių. Pasak mokymų vadovo št. srž. Algirdo Kuckailio, šios pratybos yra gerokai didesnių ir ne tokių viešų pratybų dalis, siekiant suderinti įvairių padalinių tarpusavio sąveikos reikalus.

„Kad pavyktų deramai atlikti vieną ar kitą svarbią užduotį, reikalingas didžiulis pasiruošimas. Kai kariuomenės specialistai veikia, jiems reikalinga tam tikra priedanga ir šauliai su šia užduotimi puikiai susitvarko“, – pasakojo karys. Jo teigimu, šie mokymai labai svarbūs įvairiais aspektais. Šauliai ir kariai drauge tobulino kovinio šaudymo įgūdžius šviesiu ir tamsiu paros metu, kėlėsi valtimis per vandens kliūtis, planavo saugų maršrutą, atliko daug kitų užduočių.

„Pastebime tam tikrų trikdžių dėl šaulių aprūpinimo, tačiau šių vyrų motyvacija yra tikrai didelė. Tokios pratybos yra puiki proga atsijoti pelus nuo grūdų: juk šauliai dažniausiai viskuo apsirūpina patys, tad kalbant apie paprastus „žemiškus“ dalykus – uniformas, batus, kurpines ir t. t. – pratybose viskas patikrinama praktiškai. Daugelis brangių ir nereikalingų daiktų natūraliai atkrenta užleisdami vietą kokybiškiems ir padedantiems įvykdyti užduotį“, – juokavo mokymų vadovas.

Pasak Lietuvos šaulių sąjungos G2/3 Saugumo ir operacijų ir planavimo skyriaus viršininko ats. kpt. Vyto Šareikos, tokio pobūdžio mokymai yra labai aktualūs dėl galimybės tobulinti praktinius įgūdžius ir bendradarbiauti su Lietuvos kariuomenės kariais, tad visada stengiamasi sudaryti sąlygas juose dalyvauti.

Jo žodžius patvirtino mokymų dalyvis vilniškis šaulys Tadas Vaskela:

„Dalyvaujame bendruose planavimuose su kariais, matome, kaip realybėje reikia teisingai atlikti vieną ar kitą procedūrą, ir tai yra labai svarbu mąstant apie sąveiką. Nuo mažiausių dalykų – įlipimo ar išlipimo iš valties, iki aviacijos ugnies iškvietimo – viskas mums yra svarbu ir žinotina. Svarbiausia tai, kad viską patikriname praktiškai.“ Šaulys džiaugėsi galimybe išbandyti pačius šiuolaikiškiausius šautuvo „aksesuarus“ – naktinio matymo prietaisus, termovizorius, įvairių kitą optikos įrangą, kurią turi tik kariuomenė. Beje, koviniai šaudymai vyko tiek dienos, tiek nakties metu.

Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės šaulys Tadas Vaskela:

„Rokų poligone susirinkome apie 10 valandą. Įsikūrėme, davė laiko pasiruošti ir 11 val. vykdėme kovinį šaudymą iš automatinio šautuvo AK4 (50 metrų) sėdėdami, gulėdami, priklaupę, keisdami padėtį ir judėdami. Po šaudymų – paskaitos apie darbą su JTAC. Sužinojome, kaip jie veikia, kaip vyksta planavimas, kaip nustatomos koordinatės, koks yra skirtingų aviacijos rūšių saugus atstumas nuo taikinio ir t. t.

Paskui buvo skelbiama pratybų užduotis. Prieš pratybas galvojau, kad mes dalyvausime kaip stebėtojai ir vaiksčiosime paskui patrulį, tačiau gavome atskirą užduotį – reikėjo patruliui pradėjus operaciją užtikrinti jam paramą, užkertant kelią, kuriuo turėtų vykti priešo greitojo reagavimo pajėgos.

Turėjome persikelti per Kauno marias pirmi su JTAC kariais ir užtikrinti saugų patrulio išsilaipinimą. Mus rėmė aviacija. Žvalgai naudojo dronus. Scenarijus buvo paprastas: priešas įsiveržė į mūsų teritoriją, mes vykdome užduotis prieš kontroluojamoje zonoje. Kaip supratau, mūsų pratybos buvo didesnių pratybų epizodas.

Vykdėme ir naktinius šaudymus. Naudojome automatinį ginklą G36 su naktinio matymo prietaisais, termovizoriniais taikikliais. Man tai buvo nauja patirtis. Supratau viena: neturint šių įtaisų naktį nėra ko kariauti... Taktinis pranašumas nerealus. Po šaudymo buvo paskelbtas kovinis įsakymas. Gavome gerų patarimų ir pastabų ruošiantis [orų prognozė, ekipuotė, rikiuotė, maršrutas, SV ir kiti taškai, ryšių planas, laiko juosta, užduotis ir t. t.].

Kelios pastabos: Instruktorius Modestas – puikus specialistas, labai jam ačiū. Visą laiką turėjo kantrybės ir dalijo gerus patarimus, kaip ir ką geriau daryti, ne remdamasis teorija, o praktika, kas veikia, kas neveikia, kaip jie daro. Lyginant su rinktinės pratybomis, gavome daug pašaudyti ir tai yra labai gerai.

Labai gerai mus veikė virš galvos ratus sukantys lėktuvai, tarsi užtikrinimas, kad parama čia pat.

Paprąšėme pratybose su Lietuvos kariuomenės Jungtinės paramos ugnimi valdymo specialistų (angl. Joint Terminal Attack Controler, JTAC), žvalgais ir Patrulio kurso dalyviais dalyvavusių vilniškių šaulių pasidalyti savo įžvalgomis. Nuoširdžiai tikimės, kad jos padės ir kitiems šauliams tinkamai pasirengti tokio pobūdžio veikloms.

Buvo labai įdomu patirti, kaip „dirbama“ su vandens transportu [išsilaipinimas, įsilaipinimas ir t. t.]

Sunki kuprinė ir šarvuota liemenė *Ospray plate carrier* yra „žudanti“ kombinacija. Pečius nuspaudė tiek, kad net ranka nutirpo, teko liemenę ją nusiimti ir neštis kuprinėje, dėtuves persidėjus į kišenes. Budėti reikia išlipus iš miegmaišio, kitaip užmigs iš nuovargio.

Termovizorius [*Nightvision*] yra būtinas, kad galima būtų veikti sutemus. Jei priešas jį turi, o mes ne, nėra ko eiti iš namų.

Planuoti operaciją su kariuomene – puiki patirtis. Tiek dėl patarimų, tiek stebint, kaip tai daro profesionalai ir mokantieji. AK4 dėtuvės netelpa į automatinio ginklo AR15 ar *kalašo* [Kalašnikovo automatas – red. past.] krepšiuokus – reikia turėti tai omenyje planuojant pratybų ekipuotę.

AK4 nepritaikytas šaudyti garsiniais šovininiais, visiems nuolat strigo, po pasalos 4 iš 12 neveikė, nes plastikiniai šoviniai susilydydavo.

Kolegos ne visada pasižiūri, ar neatsiliko draugai. Buvom atsilikę ir pasimetę pelkėje – teko išduoti pozicijas ir švilpauti, nes kita grupė neįjungė radijo stoties.

Žmonės susirenka labai skirtingi, skirtingo fizinio pajėgumo. Reikia to nepamiršti, nes paskutinę dieną „galas“ vis atsilikdavo. Kai žmonės pervargę, išeina ne Patrulio pratybos, o „zombių slinkimas iki tikslo“.

Trečią pratybų dieną organizmas pripranta, nebelieka „sunku“, „pavargau“, „miego trūksta“ – tiesiog eini ir darai. Akivaizdu, kad tokiu ritmu dar bent kelias dienas būtų galima „važiuoti“ pirmyn.

Trūksta bendravimo tarp rinktinų. Kauno rinktinė puikiaiusiai aprūpina šaulius, rinktinės vadas asmeniškai pats atvežė ginklus ir atvyko jų susirinkti. Kam trūko – išdavė šalmus. Ginklais, beje, aprūpino ir pratybų dalyvius iš kitų rinktinų.“

Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės šaulys Tomas Četkauskas:

„Pradėsiu nuo esmės: kas nebuvote – gailėkitės! Toliau trumpai, bet aiškiai.

Imitacinių šovinių gavome tiek, kad bendrai sudėjus visų buvusių pratybų šovinius vis vien būtų mažiau. Kovinių šovinių taip pat gavome gausiai.

Šaudymas iš automato G36 nepalyginamai malonesnis, nei su „irklu“, ir dėl svorio, ir dėl atatrunkos, ir, žinoma, dėl prietaisų ant jų.

Pas patrulius nėra perteklinių komandų šaudant. Tik „Patruliui – pasiruošk“. Ir viskas, šaudai. Tokio lygio įsakymo skelbimas – nauja neįkainojama patirtis.

Judant mišku ar pelke kai kurie bandė eiti kupstais, tad ėjimo tempas buvo lėtas, pavėlavome atvykti į vietą. Instruktoriaus komentaras buvo paprastas: „Kam pelkėje ieškoti, kur sausiau, jei batai ir taip šlapai, o ar iki kulniukų, ar iki kelių – jokio skirtumo.“

Kertant kelią reikia ne bėgti, o eiti. Stengtis nelipti ant kelio atbrailų, kirsti kelią pėda į pėdą, paskutiniam šakomis užgrėbstyti pėdas.

Išeinant į žvalgybą naudinga susirasti orientyrą ir skaičiuoti požingsnius, kad patys nepamestumėte, kur yra Patrulio bazė.

Pastebėjau, jog kai kurie nešėsi vos po 0,5 l vandens ir paskui kitų prašinėjo.“ ×

←

1. Forsuoti Kauno marias – nelengva užduotis, bet padedami kariuomenės instruktorių šauliai ją įveikė.
2. Pirmiesiems krantą pasiekusiems šauliams teko užtikrinti prieigų saugumą.

Turbūt niekas nesiginčys, kad vienas iš svarbių šauliško identiteto ir gyvenimo dėmenų yra pilietiškas, tačiau kas tas pilietiškas yra, ne kiekvienas gebame įvardyti. Pabandykite apsibrėžti šią sąvoką.

Pilietiškas visų pirma apima pareigą savo valstybei ir tautai atlikimą. Sudešdami pilietiško dėmenys yra moralė, sąžiningumas ir doras elgesys, taip pat visuomeninės pareigos valstybei, dalyvavimas pilietinėse akcijose, visuomeninio turto bei vertybių puoselėjimas, pagarba valstybės simboliams, įstatymų laikymasis, savanoriavimas tautos labui ir pan. Jei pažvelgtume į Vlado Putvinskio priesakus šauliui, pamatytume, kad jie apima visus buvimo doru piliečiu kriterijus, o įsakymai šauliui apima visą pilietiško esmę. Tas, kuris turės širdyje ir puoselės savo gyvenime šauliškas dorybes, bus geras Lietuvos pilietis, į jį galės lygiuotis ne tokie nuovokūs ar sąmoningi tautiečiai.

PILIETIŠKUMAS – (NE) UNIFORMINIAI YPATUMAI

Šaulys turi ypatingą atpažįstamumo ženklą, rodantį, kad šis asmuo yra patikimas, reprezentuojantis pilietiskumą, kad jis yra karys, gynėjas ir doros bei įstatymų besilaikantis asmuo. Kai šaulys identifikuojamas kaip toks, iš jo laukiama gero pavyzdžio, paslaugumo, dorybių puoselėjimo, deja, kartais šis lūkestis nebūna patenkinamas. Kaip tai nutinka?

Paprastai kalbant, vilkintis uniformą šaulys dažniausiai elgiasi atsakingai ir pilietiskai. Jis nešiukšlina gatvėje, neina per gatvę degant raudonai šviesai, pamatęs kažką skriaudžiamą, puola ginti, yra paslaugus ir doras pilietis. Tai smulkmenos, per kurias reiškiasi mūsų pilietinis elgesys. Tačiau kartais tai, ką reprezentuoja šauliška uniforma, ne visada būna savaimė suprantama pačiam asmeniui, bet tai

UNIFORMINĖ VILKOLAKYSTĖ:

KADA BAIGIASI PILIETIŠKUMAS?

Tekstas **Gabrielius E. Klimenka**
Nuotrauka **Valdo Kilpio**

turbūt normalu, nes esame skirtingi ir skirtingai suvokiame, ką reiškia būti šauliu ir doru piliečiu. Svarbu kitas aspektas: kaip šaulį vertina aplinkiniai.

Kaip žinia, bet kokia bendruomenė ar organizacija įprastai nėra vertinama pagal geriausius savo narius – visuomenė dažniausiai medaus statinę vertina pagal į jį įkritusį šaukštą deguto. Šaulys, nesielgiantis kaip doras pilietis, diskredituoja visus savo brolius ir seseris. Būtų idealu, jei visi būtume tobuli ir nepriekaištingi, bet tokie nesame. Tačiau turime, kur augti, tobulėti.

KAI DAR TURIME KUR AUGTI

Kai patys sau atrodome tobuli ir gražūs, augimas sustoja, o tada prasideda degradacija. Galbūt todėl vienas iš šauliško priesakų yra „Švieskis!“. Tobulintis, augti išmintimi, žiniomis ir patirtimi niekada nėra vėlu. Taip pat yra ir su šaulišku identitetu, doriniu gyvenimu, pilietišku sąmoningumu ir pan. Tobulėti ir šviestis, o tada – šviesti.

Kai suvoki, jog tavo kaip doru piliečio augimas ugdo ne tik tave patį, bet ir kitą pilietį, pradedi suvokti kiekvieno savo pasirinkimo ir kiekvieno savo poelgio svarbą. Juk net tokia smulkmena, kaip eiti per gatvę degant raudonam šviesoforo signalui, yra svarbi, nes štai tave pamatęs vaikas taip pat šoks bėgti nepaisydamas eismo taisyklių, o tada ir dar vienas, dar... Tavo poelgis įgauna pagreitį ir, žiūrėk, jau turime neigiamas pasekmes.

Pilietiškas tuomet, liaudiškaiariant, nervingai rūko kamputyje. Ir priešingai, kokiam vaikui veržiantis lėkti per raudoną šviesą sustabdomas, paaiškini ir – žiū, jau vienas žmogus atsakingiau žiūri į savo ir kitų gerovę, juo seka kitas, trečias... Kad ir kaip ten būtų, kartais nežinome, per ką ir kada mūsų pilietiškas gali pasireikšti, tačiau atsakymas paprastas: kiekvieną mūsų gyvenimo ir pasirinkimų momentą. Paklauskime savęs: kaip reiškiasi mano

pilietiškas mano gyvenime ir aplinkoje? Ką man pačiam reiškia būti pilietišku? Ką jis duoda man asmeniškai? Ką jis duoda mano kaimynui? Lietuvai?

Prisiminkime, kada būdami be uniformos pasielgėme nepilietiskai: numetėme šiukšlę ne vietoje, nepadėjome močiutei įlipti į autobusą, barėmės su kaimynais, važiuojame be bilieto ir panašiai? Pasvarstykime, ar mūsų pilietiškas regimas nusivilkus uniformą, ar tik ją dėvint? Ar mums nevilkint uniformos žmonės pastebi, kad esame kitokie?

UNIFORMINĖS VILKOLAKYSTĖS ANTROPOLOGIJA

Norime to ar nenorime, uniforma keičia žmogų. Paprastai ji keičia ne tik patį dėvėtoją, bet ir aplinkinių požiūrį, o ilgai dėvima uniforma keičia ją dėvinčiojo mąstymą.

Ką gi visa tai reiškia? Atsakymą surasti mums padės antropologija.

Pradėkime nuo to, kad turbūt dažnas savo šauliško gyvenimo praktikoje esame pastebėję, jog dėvėdami uniformą mes elgiamės ir kalbame atsakingiau, esame pasitempę, kai kurie pasijunta drąsesni ir elgiasi užtikrinčiau esant ekstremalioms situacijoms. Turbūt dažnas pastebėjo ir tai, kad vilkint uniformą šaulį aplinkiniai mato kaip gynėją ir patikimą asmenį. Štai mažas pavyzdukas iš mano gyvenimo: kai vilkiu uniformą, prie manęs dažnai prieina nepažįstamieji pasiteirauti, kur yra vienokia ar kitokia gatvė ar pan.

Uniformos dėvėjimas, žvelgiant antropologiniu požiūriu, lygus ritualinės kaukės dėvėjimo fenomenui. Tai nėra socialinė kaukė. Šiuo atveju dėvėtojas prisiima tam tikrą bendruomenei priimtą ar net jos paskirtą vaidmenį ir tas vaidmuo yra viešai pripažįstamas, paprastai nesmerkiamas ir nekvestionuojamas. Senovėje kaukės dėvėjimas buvo

siejamas grynai su sakraliąja sritimi. Nors ilgainiui šis fenomenas paliko sakraliąją erdvę, tačiau esminės jos funkcijos bei rolės deklaravimo dėmenys išliko. Desakralizuotoje visuomenėje asmuo, vilkintis „kaukę“ (karinė uniforma, gydytojo chalatas, kunigo sutana, santechnikos spec. rūbai ir t. t.), vis dar kelia pasitikėjimą ir pagarbą, iš jo laukiama konkretaus vaidmens atlikimo, sukurama tam tikra aplinkinių reakcija. Tarkime, Kalėdų Seniu persirengęs tėvelis elgiasi, juda, bendrauja kitaip, šneka kitokiu balsu. Aplinkiniai taip pat įtraukti į vaidmenį, čia nereikalaujama rimtumo. Taip pat ir uniformos dėvėjimas nesąmoningai daro įtaką jos dėvėtojo bei aplink esančių elgesiui, kalbėsenai bei vertinimui. Kai „kaukę“ nusivelkama, pereinama į kasdienę būseną. Kaukės-uniformos vilkėjimas, net ir būnant pseudosacrum simuliacijoje, turi ritualinės kaukės dėvėjimo elementus, tad normalu, kad nusivilkęs ją dėvėtojas elgiasi kitaip.

Gera tai ar blogai? Antropologas pasakytų, jog nei taip, nei taip. Aš, kaip šaulys, pridurčiau: gerai, kai ilgainiui uniforma atsiranda ne tik ant kūno, bet ir širdyje, o dalis uniforminės rolės pradeda reikštis ir civiliam gyvenime. Blogai, kai uniforma yra savotiškas antsnukis, – tada kenčia ne

tik pats žmogus, bet ir aplinkiniai, tačiau čia jau kita tema. Tokia jau ta uniforminės vilkolakystės ypatybė, kuri iš pradžių būna laikina, o vėliau, jei šaulys auga ir tobulėja, tampa jo savastimi. Tai daugiau ar mažiau būdinga mums visiems, tad atpažinę save neturėtume pulti į paniką.

Uniformos dėvėjimas, žvelgiant antropologiniu požiūriu, lygus ritualinės kaukės dėvėjimo fenomenui.

PABAIGOS PAMĄSTYMAI

Pilietiškas elgesys kaip toks yra kiekvieno Lietuvos piliečio įpareigojimas, kuris neturėtų baigtis nusivilkus uniformą. Šauliškumas ir pilietiškas yra mūsų, brolių ir sesių, gyvenimo būdas, toli peržengiantis uniformos siūles ir

antsiuvus. Tikras pilietiškas yra mūsų veiksmų ir pasirinkimų visuma „vardan tos Lietuvos“, o ne tik selektyviai pasirenkami kai kurie gyvenimo aspektai.

Kad ir kaip ten būtų, uniforma vieniems iš mūsų yra tarsi starto aikštelė, duodanti pradžią augimui, kitiems – priminimas, kas esame, kur link judame ir už ką kovojame, tretiesiems tai savastis, rodant pavyzdį kitiems broliams ir seserims.

Taigi nereikėtų pamiršti, kad uniforma mus įpareigoja būti kitokiais: geresniais, atsakingesniais ir tinkamu pavyzdžiu, į kurį kiti galėtų lygiuotis. Juk pilietinio pasipriešinimo fronto linija yra ne dienoje X, bet mūsų kasdienybėje. Mūsų kasdieniai pasirinkimai ir elgsena padeda (arba trukdo) augti Lietuvai, augti jos piliečiams. Mūsų kasdieniai poelgiai formuoja greta esančiųjų mąstymą. Dėl mūsų kasdinių pasirinkimų Lietuva stiprėja (arba silpnėja). Ir nors uniforma yra skirta būti atpažinimo ženklu, ji neturėtų būti socialinė ir netikra pilietiskai angažuoto piliečio kauke, nes ne uniforma mus daro šauliais bei atsakingais piliečiais, o tai, kas iš tiesų esame ir dėl ko gyvename.

Kovinis šaulys demonstruoja specialią maskuojamąją aprangą.

LIVE FIRING SHOW 2018:

SOVIETINIO TANKO BAIGTIS, ŠRATŲ LIETUS IR SKRAIDANTYS GRANATSVAIČIAI

Tekstas ir nuotraukos **Valdas Kilpys**

Interneto erdvėje pasirodžius keistam trumpam vaizdo klipui, kuriame rusišką tanką T-72 MBT tempia sąjungininkų techninio aptarnavimo vilkikas, karyba besidomintys internautai nesuprasdami klausinėjo: „Kas čia bus, kam tas tankas?“. Atsakymas netruko atsirasti: Lietuvos šaulių sąjunga ir Gynybos paramos fondas pirmą kartą organizavo unikalių renginį – realaus šaudymo šou (angl. *Live Firing Show*), kurio metu buvo pašautas ir minimas tankas.

NUOTAIKOS IR ATSAKOMYBĖS

Generolo Silvestro Žukausko poligone nuo ankstyvo ryto būriavosi daug žmonių. Ten lankantis „Trimito“ atstovai, vyko parodomieji šaudymai profesionalams – vadinamoji VIP diena. Nepraėjus treniruočių infrastruktūros komplekso „Mūšis mieste“ buvo girdėti stambaus kalibro kulkosvaidžio kalenimas. Tai vienas iš parodos dalyvių demonstravo 50 kalibro šaudmenis, kurie it sviestą perskrodavo 10 mm plieno plokštę (vėliau dalyviai turėjo galimybę apžiūrėti taikiniams padarytą žalą).

Didelėje karinės pramonės atstovų palapinėje buvo karių iš įvairių NATO valstybių, kuriems viskas buvo įdomu. Kalbėtojų užrašą pertraukdavo tik kulkosvaidžių serijos arba estų gamintojų „Bristol Trust LLC“ imitacinių rankinių granatų sproginiai. Įvairios išmaniosios technologijos, apranga, pratyboms skirta austrų įranga „SimGun“ ir dar begalė įvairių kitų dalykų buvo surinkti vienoje vietoje, todėl potencialūs pirkėjai turėjo puikią galimybę viską išvysti savo akimis.

Visas tris dienas šauliai budėjo renginio vietoje, per naktį saugojo demonstruojamą karo techniką. Skūstis nebuvo dėl ko – į tokius renginius bet kas nepatenka, panašių dalykų gali išvysti nebent *jutūbėj*. Ir tai reiktų nemenkai paieškoti...

BEPILOTIS SMOGIKAS

Ko gero, nebus klaida tarti, kad bent jau kiek siekia oficialūs šaltiniai, pirmą kartą nepriklausomoje Lietuvoje buvo šaudoma iš kovinių bepiločių orlaivių (dronų). Tradiciškai jie naudojami žvalgybai, tačiau norvegų gamintojas „Nammo“ nusprendė, kad į orą galima pakelti ir... granatsvaidį.

Nors pūtė gana stiprus vėjas, gal pusantro metro skersmens dronas ore laikėsi puikiai. Atsižvelgiant į tai, kad prie jo pritvirtintas vienas populiariausių kariuomenėse lengvasis vienkartinis granatsvaidis M-72 LAW sveria apie 2,5 kg, įrenginys skrido gana greitai ir tiksliai. Pasirinktas taikiny – jūrinis konteineris. Po taiklaus šūvio jis atrodė it iš vidaus išpūstas burbulas, o durys buvo nulėkusios keliasdešimt metrų tolyn. Įstabu tai, kad kovinė galvutė nedetonavo iš karto: pirma pramušė korpusą ir tik tada susprogo viduje išpūsdama kvadratinį konteinerį beveik iki apvalumo.

Dar vienas panašus, tik gerokai tobulesnis, ginklas taikiai tūnojo didžiojoje palapinėje. Tai Izraelio gamintojo „UVision Air Ltd“ sukurtas nedidukas dronas, kuris veikia ir kaip žvalgas, ir kaip kovinė raketa: į orą pakeliamas su sistema „Hero-30“, jis turi ir reikiamus optinius prietaisus, ir kovinę galvutę, kurioje telpa apie 500 g sprogstančios medžiagos. Vienas karys patogiai ant pečių gali panešti du tokius dronus. Tai labai preciziškai veikiantis ginklas, ypač tinkamas kovai

urbanizuotose vietovėse, kai reikia sunaikinti priešo snaiperį ar kitą konkretų taikinį nepadarant žalos aplinkiniams.

SAAB DYNAMICS ATĖMĖ ŽADĄ

Nors daugeliui SAAB vardas asocijuojasi su automobiliais, tačiau antrinė koncerno įmonė yra granatsvaidžių „Carl Gustaf“, sutinkamų visur, kur kariuomenė demonstruoja savo ginklus, gamintoja. Tai, ką parodoje pademonstravo „SAAB Dynamics“, pranoko bet kokius lūkesčius. Visi liko be amo.

Taikinių būta įvairių: konteineriai, mūro sienos, plieno plokštės, medinės sienos, galiausiai – tankas į kurį „pilta“ iš prieštankinio ginklo NLAW. Dviguba mūro siena neatlaikė šūvio iš granatsvaidžio AT4CS AST, o visi kiti šūviai buvo paleisti iš jau minėtojo „Gustav“ M4.

Bene daugiausiai emocijų sulaukė šaudymai granatomis HEDP 502. Vienu mygtuko ant granatsvaidžio paspaudimu galima nustatyti, kad jos sprogtų iš karto arba su uždelsimu. Sprindžio storio gelžbetoninė siena šiai granatai – jokia kliūtis: pramušusi skylę įlėkė į už sienos pastatytą konteinerį ir viduje sprogo jį išpūsdama. Kas nutinka, kai į priešo gyvąją jėgą iššaunama granata HE 441D, taip pat buvo vaizdžiai pademonstruota. Programuojamas sprogdiklis kovinį užtaisą aktyvuoja tuomet, kai granata skrieja virš taikinio (šiuo atveju fanerinių žmogaus

silueto taikinių), todėl priešas „pabarstomas“ debesiu skeveldrų. Vienas žinomas karinių temų komentatorius savo socialinio tinklo paskyroje pateikė tokius duomenis apie 12-kos fanerinių „kareivėlių“ likimą, kuriems teko nemaloni misija pajusti sprogimo poveikį:

- 3 nukauti vietoje – šratai įėjo virš šarvinės liemenės į kaklą;**
- 2 mirtinai sužeisti – šratas kairiame paslėpsnyje ir šratas dešinės šlaunies arterijoje;**
- 3 lengvai sužeisti – dešinė šlaunis, kairysis šonas ir pilvas įstrižai;**
- 1 smūgį gavo, bet beveik sveikas, mat šratas pataikė į menamą krūtinės šarvo plokštę;**
- 3 sveiki – jiems tektų bandyti tvarstyti ir tempti iš mūšio lauko sužeistuosius. Komentarai, matyt, nereikalingi.**

TANKO BAIGTIS

Turbūt nesuklysiu sakydamas, kad visi labiausiai laukė šūvio į rusišką tanką. Tai nuo 1971 metų gamintas modelis, daug kartų modernizuotas ir tobulintas. Ši atgyvena ir dabar sutinkama ne visai draugiškų NATO valstybių šarvuotosios technikos rikiuotėse. Šūvis nebuvo garsus. Šauta iš 600 m atstumo, šaulys matė tik tanko bokštelį. NLAW sistemos veikimas panašus kaip amerikietiškojo „Javelin“ – raketa daro lanką virš tanko ir smogia iš viršaus. Priežastis paprasta: tankų priekiai ir šonai būna labiausiai šarvuoti, todėl reikia taikytis į

„minkštas vietas“ – variklio sekciją, bokštelį. Juk svarbiausia – išvesti tanką iš rikiuotės, o ne ištaškyti į skutus. Nedidelis dūmų debesys virš T-72 MBT, pokštelėjimas ir... viskas. Jei jis būtų važiaavęs, tai variklis būtų tikrai užgesęs. Nežinia, kas būtų įvykę su papildomais degalų bakais (jie taip pat tvirtinami gale), galbūt detonuotų bent vienas tanko pabūklų šoviny, žodžiu, kaip būtų vystęsis scenarijus realioje situacijoje, lieka tik spėlioti, tačiau faktas paprastas: tankas pamuštas.

Kai gerai pagalvoji, kitaip ir būti negalėjo, nes net deaktyvuotoms senienoms sovietinių tankų pavidalu Lietuvoje ramybės nėra ir niekada nebus. ×

1. Parodoje buvo galima išvysti įvairių nuo peties šaunamų ugnies sistemų.
2. Sovietinis tankas T-72 MBT buvo pamuštas pirmu šūviu.
3. Šauliams buvo patikėtos saugos užduotys.

GERIAUSIO PĖSTININKŲ SKYRIAUS VARŽYBOS

5

Karaliaus Mindaugo 10-osios
rinktinės informacija

Pavasariį šauliai dalyvavo pratybose su Krašto apsaugos savanorių pajėgomis. Pasakoja LŠS Karaliaus Mindaugo šaulių 10 rinktinės Vilniaus „Geležinio vilko“ 1005-osios kuopos vadas A. Šmailis: „Balandžio 13–15 dienomis vyko KASP 8-osios rinktinės geriausio pėstininkų skyriaus varžybos (GPSV) ir svečių teisėmis į jas buvo pakviesti šauliai.

Pakvietimas į varžybas buvo gautas ir iš KASP 2-osios rinktinės, kur varžybos turėjo vykti balandžio 20–22 dienomis. Užduotis iš pirmo žvilgsnio nesudėtinga, mažiausiai reikėjo surinkti 16 šaulių ir vieną atsarginį. Deja, dėl įvairių objektyvių priežasčių teko atsiprašyti KASP 2-os rinktinės vadovybės ir nedalyvauti varžybose.

Mūsų kuopa aktyviai pradėjo ruoštis varžyboms. Gaila, bet laiko labai trūko. Šauliai buvo atrinkti pagal patirtį. Į varžybas pateko 7 šauliai iš „Geležinio vilko“ 1005-osios kuopos ir vienas iš 1016-ojo atskiroyo būrio.

Mačiau, kad šauliai nėra pakankamai pasiruošę, jiems trūksta praktinių įgūdžių,

veiksmų darnumo. Į varžybas išvažiavo pasirengę apie 60 proc. ir tai manęs netenkino. Iš tikrųjų dėl jų jaudinausi, žinojau, kad tikrai padarys klaidų. Tik svarbiausia, kad nepasimestų, nepasiduotų ir eitų toliau. Labai matėsi privalumai tų, kurie išaugo iš jaunųjų šaulių. Jei kitais metais būsime pakviesti į tokias varžybas, tai šauliai bus pasiruošę geriau.“

LŠS 10 ŠR 1005-osios kuopos šaulys R. Vasiliauskas: „Varžybos buvo labai sunkios. Ne vienas kolega sakė, kad tokio išbandymo dar nėra turėjęs. Buvo labai didelis tempas, beveik neturėjome laiko poilsui, beveik visada buvome ant kojų. Užduotys buvo įvairiausios – nuo loginių testų, granatų mėtymo iki kėlimosi per upę ir t. t. Eidami prie kito taško niekada nežinodavome, kokia užduotis mūsų laukia. Nors trasa mus „siuntė“ pirmyn atgal Gaižiūnų miškais ir pelkėm, žinojome, kad šiose varžybose atstovaujam Šaulių sąjungai ir sukančią dantis judėjome į priekį. Labai svarbus aspektas buvo šauliška brolybė. Vieni su kitais susipažinome prieš mėnesį ir per vieną savaitgalį vienas kitam tapome tarsi broliai – tai padėjo palaikyti teigiamą aplinką skyriuje, motyvavo judėti toliau. Mano manymu, dalyvaudami šiose varžybose sulaužėme stereotipus apie šaulius ir parodėme, kad esant reikalui mes galime būti efektyvus kovinis vienetas, gebantis vykdyti jam pateiktas užduotis.“

LŠS 10 ŠR 1005-osios kuopos šaulys ir KASP 8 R 810 LPK j. eil. J. Kudrauskas: „Man teko didelė garbė atstovauti LŠS tikrai sunkiose varžybose – GPSV. Buvom aštuoni kariai, kurie dėl tikslo padarytų viską, labai stiprios asmenybės, kiekviename žingsnyje pasiruošę ištieti pagalbos ranką, ištarti padėsinimo žodžius. Ryžtu degančios akys, pasitikėjimas, entuziazmas, užsidegimas. Džiaugiuosi

turėjęs šią progą. Nepaisant to, kad man iš varžybų teko pasitraukti anksčiau, – pasitraukiau fiziškai, tačiau mintimis ir tikėjimu komandos neapleidau iki pat finišo. Lenkiu galvą bei jaučiu didelę pagarbą šiems kariams! Kad pasiektum tikslą, tu turi surasti tai, kas tave palaikytų, motyvuotų ir įkvėptų.

LŠS 10 ŠR 1016-ojo atskiroyo būrio šaulys T. Adamonis: „Kol dar neatslūgo kaulų ir raiščių skausmai, kol dar jaučiu, kaip tvinkčioja raumenų spazmai ir smegeninė nespėjo apsivalyti nuo koordinacių, virvių rišimo būdų, ginklų ardymo ir kitų reikalų, noriu padėkoti visiems, kurie buvote, kentėjote, griuvote, šalote, stojotės ir vėl ėjote. Kartu iki pergalės. Chebra, jūs nerealūs. Su jumis – kad ir į pasaulio kraštą.

Trumpai apie GPSV. Aš buvau varžybose trumpai, bet iš to, kiek pavyko sudalyvauti, pastebėjau, kad neįvertinau tokio didelio varžybų tempo. Reikia viską daryti greičiau. Be to, reikia formuoti komandą gerokai anksčiau (prieš porą mėnesių), ruoštis, gludinti, mokytis visų varžyboms reikalingų dalykų. Bazinius dalykus turi mokėti visi, bet reikia kiekvienam padalyti po kelias disciplinas, kad jas išmokyti geriau. Pačios varžybos – tai toks vietinės reikšmės pragaras žemėje. Reikia būti fiziškai, psichologiškai ir moraliai labai stipriam. Labai ilgi maršrutai, daug tenka vaikščioti. Todėl avalynė turi būti gera. Ir dar labai pavydu matyti, kaip yra aprūpintos KASP. Varžybų sistema nėra tobula. Pavyzdžiui, jeigu pavėluoji į užduotį, tai nebeturi galimybės jos vykdyti. Taip gali visas varžybas prasivaikščioti neatlikdamas nė vienos užduoties...“

LŠS 10 ŠR 1005-osios kuopos šaulys ir KASP 8 R 802 LPK j.eil. S. Suprinavičius: „Pati pradžia mūsų skyriui buvo sunki,

teko daug pavargt, kol „įsivažiavome“ ir apsipratome su varžybų eiga. Pirmos klaidos parodė, kad negalima skubėt, reikia atidumo. Motyvacija smuko praradus vadą ir kurį laiką vis atsilikinėant nuo mums duoto laiko, tačiau nepasimetėme. Skyrius sutiko, kad vadovavimą perimčiau aš, ėmėme smarkiai didinti tempą, nors kai kuriems tai buvo labai sunku, nes dalis mūsų turėjo sveikatos sutrikimų dar prieš varžybas ir nesitikėjome, kad reikės taip intensyviai be poilsio visą laiką judėti. Džiugu, kad perlipome per save, grįžome į laiko rėmus ir vėl ėmėme vykdyti užduotis. Mano nuostabai, vienoje užduotyje sugebėjom pranokti visus, tai davė visam skyriui motyvacijos judėti toliau. Artėjant vakarui eilinį kartą teko sušlapti, teko sugalvoti, kaip sutaupyti laiko, todėl ėmėme improvizuoti ėjimą, radome alternatyvų kirsti kliūtis, kurios būtų kainavusios daug laiko ir jėgų. Pagaliau vakare gautas poilsis padėjo atgauti jėgas, visi buvome motyvuoti ir, nors teko bristi per kelias pelkes, nepasidavėme ir ėjome į naktinį orientacinį žygį, surinkome ne vieną tašką. Antra diena, nors ir trumpa, bet tikrai išmušė iš vėžių, nes po kelių greitų užduočių teko eiti spartųjį žygį, o keli iš mūsų tikrai jautė neapsakomą skausmą. Per sukąstus dantis įveikę pirmąją žygio dalį ir atlikę loginę užduotį atsigavome, greit įveikėme likusią trasą ir sėkmingai finišavome. Šis momentas yra turbūt vienas iš įsimintiniausių man kaip šauliui ir kariui – taip jaustis dar neteko: buvau visiškai išsekęs, bet turėjau daug jėgų ir atrodė, jog tikrai nieks manęs nestabdys. Tai buvo puiki patirtis ir garbė atstovauti Šaulių sąjungai, taip pat garbė įveikti šį ruožą su tokia puikia komanda, šaunu, kad komandos branduolys buvo mūsų kuopa. Dabar pagalvojus, paprastos problemos yra niekai, lyginant su tuo, kai dėl komandos lipnia juosta prisiklijavęs atšokusį nuo pėdų odą ir taip „paslėpęs“ mėsas, kenti skausmą ir judi vieningai link bendro tikslo.“

LŠS 10 ŠR 1005-osios kuopos šaulys ir KASP 8 R 810 LPK j. eil. V. Čikotas: „Šios varžybos ištis buvo rimtas iššūkis. Buvo visko: teko ne tik vykdyti įvairias užduotis, bet ir eiti daugybę kilometrų su žygio ekipuote ir ginklų tiek dieną, tiek naktį, ne kartą išsimaudyti pelkėje ir pan. Taip pat ne kartą teko peržengti per save, susiimti ir sukandus dantis toliau vykdyti užduotis. Buvo momentų, kai norėjosi pasiduoti, tačiau tiek sau, tiek kolegai buvau pasakęs: „Išvažiuosiu iš čia tik dviem atvejais: arba pasiekęs finišą, arba neštuvuose“. Ištis džiaugiuosi, kad buvo progą dalyvauti šiose varžybose. Man tai didžiausias iššūkis tiek per 5 metus Šaulių sąjungoje, tiek per pusmetį tarnaujant kariuomenėje. Įrodžiau sau, kad gebu nugalėti save net tada, kai atrodo – krisiu ir nebepakilsiu.

Pamačiau savo silpnąsias vietas, kur dar reikėtų pasitempti, o svarbiausia – visi kartu dalyvaudami įgijome neįkainojamos patirties. Tikrai norėčiau padėkoti KASP Didžiosios kovos apygardos 8-osios rinktinės vadovybei, kad pakvietė šaulius dalyvauti GPSV.“

Labai didžiuojusi savo skyriaus šauliais, kurių entuziazmas, noras judėti į priekį ir nepasiduoti mane labiausiai motyvavo

LŠS 10 ŠR 1005-osios kuopos šaulys A. Petkus: „GPSV yra turbūt vienas iš didžiausių išbandymų per ketverius buvimo LŠS metus. Buvo sunku tiek fiziškai, tiek psichologiškai. Buvo momentų, kai norėjosi viską mesti. Bet kai žinai, kad kai kuriems buvo dar blogiau, nenori skyriaus nuvilti ir galvoji, kad nedaug liko, sukaupi visas jėgas ir kęsdamas skausmą eini toliau. Per varžybas pamatėm, kur reikia dar padirbėti. Skyriuje gera atmosfera, tik gaila, kad iš pradžių du vyrai atkrito. Man pasisekė baigti varžybas be traumų, aišku, nutrintų kojų, nuspaustų pečių išvengti nepavyko. Bet nuotaika gera, žaizdas išsilažysim ir ruošimės kitiems metams.“

LŠS 10 ŠR 1005-osios kuopos šaulys A. Čičasovas: „GPSV buvo vienas didžiausių iššūkių mano gyvenime. Labai džiaugiuosi, kad galėjau sudalyvauti šiame renginyje, pasiruošimo ir varžybų metu

išmokau dalykų, kurių nežinau, ar būčiau turėjęs galimybę išmokyti kur nors kitur: įvairių ginklų ardymas, persikėlimas per upę, skirtingų mazgų rišimas, sužeistojo gelbėjimas taktinėje situacijoje ir pan. Žinojau, kad bus sunku, bet netikėjau, kad gali būti taip sunku. Didžiausias sunkumas buvo greitas judėjimas tarp punktų įvairiu reljefu – nuo paprasto miško kelio iki pelkių, kuriose pusiau skęsdavome, o kuo toliau, tuo būdavo vis sunkiau judėti dėl nuovargio. Kai vidury varžybų atsinaujino kojos trauma, galvojau, kad tai bus pabaiga man, bet nenorėjau palikti komandos, ištvėriau visus skausmus ir didžiuojusi, kad užbaigiau varžybas kartu. Kelios dienos po varžybų pagaliau pradeda mažėti skausmas visame kūne ir galvoju, kad reikia pradėti ruoštis kitų metų varžyboms.“

LŠS 10 ŠR 1005-osios kuopos šaulys T. Mikaila: „Pirmiausiai dėkoju žmonėms, o ypač kuopos vadui, suteikusiems man galimybę dalyvauti pasiruošime ir pačiose varžybose. Tik praėjus nuovargiui atėjo pasitenkinimas tuo, ką mes visi padarėme, kokius iššūkius įveikėme ir kaip nugalėjome save. Išsakysiu savo nuomonę. Nors su navigacija turėjome sunkumų, kas labai veikė motyvaciją [kai nuo taško iki taško judi iš visų jėgų, o atvykęs išgirsti, jog jau per vėlu, ir be poilsio bėgi į kitą tašką, o ten viskas kartojasi], labai džiaugiuosi gera skyriaus atmosfera, nebuvo verkšlenimų ar didelių priekaištų vedliui, veiduose matėi tik sukąstus dantis ir pasiryžimą judėti pirmyn.

Matau 3 kryptis, kurioms pasiruošti reikia daug laiko ir nuoseklaus darbo, tai: orientavimasis, fizinis pasiruošimas, šaudymas.

Labai didžiuojusi savo skyriaus šauliais, kurių entuziazmas, noras judėti į priekį ir nepasiduoti mane labiausiai motyvavo.“ x

KAZLŲ RŪDOS POLIGONE – ŠAULIŲ NUOTYKIAI SAVANORIŲ VARŽYBOSE

Iš LŠS 2 KVD rinktinės šaulio Žilvino Balandžio dienoraščio

Iš viso dalyvavo 12 komandų – 9 iš KASP, 3 svečių teisėmis, tarp jų ir mes, LŠS 2 KVD rinktinės skyrius. Susirinkome penktadienį vakare poligone, Henrikas startavo su gan rimtais anekdotais:). Įsikūrėme bendrai „tvarte“ su kitais skyriais. Miegoti teko gana nedaug, nes rodė „Žalgirio“ rungtynes.

Prieš startą pasvėrė kuprines (turi būt ne mažiau kaip 15 kg be maisto ir vandens), surinko telefonus (vieną paliko supakuotą į voką ekstra atvejui), įspėjo nesinaudoti protingom technologijom ir laikrodžiais, davė žemėlapius.

DIENOS ŽYGIS

1 užduotis – susiorientavimas vietoje, koordinacių nustatymas, maskavimasis, „grožio procedūros“. Išlipome taktiškai, kaip mokytį. Gal ir per ramiai viską darėm, laikas – 16 min. Laurynas su Gražvydu puikiai orientavosi, nurodė instruktoriams koordinates, mes maskavomės, viskam skirta 15 min., bet, matyt, minutę užtrukom, kol neskubėdami susirinkom kuprines ir iki vertintojų atėjom.... Baudos minučių negavom. Gavom antro taško koordinates, Laurynas su Gražvydu sužiūrėjo maršrutą, rinkomės ėjimą keliais ir takais, ne azimutu, nes miškas dar gerokai pelkėtas. Iš pradžių bandėme judėt taktiškai, slėptis nuo mašinų ir šarvuočių miškuose, po to blaivus ir reiklus Audriaus protas pareikalavo eiti nesislapstant ir neekvojant jėgų slėpynėms.

2 užduotis – dujokaukės, ginklų surinkimas. Pirmą užduoties dalis – per 9 sek. visiems užsidėt dujokaukes, po to surinkti 8 ginklus, bendras laikas visai užduočiai – 15 min. Man nepavyko teisingai užsidėt dujokaukės [mėčiausi, ar su akiniais ar be jų dėtis, tai dirželis palindo ir amen] – iškritau, likę 7 susitvarkė ir nuėję dūmuose kartu surinko ginklus [AK4, kalašnikovas, PKM, G36, koltas, kulkosvaidis].

3 užduotis – racijos, šifruoti radijo pranešimai. Užduotis buvo surinkti racijas

[„Elsis“ ir „Haris“] ir su „Hariu“ perduoti šifruotą pranešimą. „Hario“ stotelę buvom matę ir čiupinėję vieną kartą prieš savaitę, tai kaip ten kas sugebėjo prisiminti tą šifravimą, nežinau :) Pirmą raportą perdavė Henrikas [kaip jis pats sako, – su klaidom], antrą Robertas – NATO abėcėlė žinojo, viską teisingai perdavė, į laiką sutilpome. Nuotaika gera, Henrikas atsigavęs, kas netingi, tas juokauja ar su konkurentais bendrauja.

4 užduotis – persikėlimas virvėmis per upę. Prie upės sutikome Karininkų mokyklos skyrių, visi tokie jauni... Jų gelbėtoja labai Giedrių tardė, kas ir kaip, juokavom dėl mūsų amžiaus skirtumų, nes visi gali būti mūsų vaikais. Griovys ir gilokas, ir plotokas, virvės ir karabinai paruošti užduočiai, po instruktažo startavome. Instruktoriai akcentavo, kad visa laiką būtina sauga. Gražvydas numynė tiesiai per griovį, pernešė virvę, pririšo kitame krante, kas nebuvo paliktas saugoje, tas rišosi virves persikėlimui. Pirmą kartą nepavyko gerai įtempt virvės – per arti medžio, teko pakartot, praradom kokias 7–8 minutes, tada vienas persikėlė, tada dvi kuprines prikabinę pertempėm, toliau visi iš eilės, nepamirštant saugos priekyje ir gale. Nelengva.

5 užduotis – karinės paskirties daiktų atpažinimas konkrečiame ruože. Šiek tiek pradėjo jaustis nuovargis, kuprinės sunkėja, man asmeniškai patirtis parodė, kad verta kaklo ir pečių juostoje dėtis paminkštinimus, kad ne taip spaustų kuprinės diržai, nes sprandas, kaklo juosta darosi akmeninė, maudžia gerokai. Išdėliota matomumo ribose 20 daiktų, abejose keliuko pusėse [kuprinė, šalmas, minosvaidžio tūta, amunicinis diržas, granata, žibintuvėlis ir pan]. Skirta 20 min, per 10 min suradome 18, ir nusprendėme nebenaikinti laiko, o gauti 6 min baudos, neradom žibintuvėlio kabančio beveik po nosim...) bei neteisingai įvardinom žemėlapi, nurodėm, kad tai celox pleistras [tvarstis] krūteinei.

6 užduotis – persikėlimas vandeniui. Reikėjo susirasti valtį ir neužkliudant numatyty ribų visiems persikelti į kitą pusę.

Visada užtikrinti saugą – tiek prieinant prie telkinio, tiek keliantis. Valtį parsitempėm. 4 saugo perimetrą, kiti sudeda kuprines, pririšam ginklus prie valtys; 4 išplaukė, 4 užtikrino saugą. Irklų nebuvo, turėjom du kastuvėlius – vairavom su jais ir su rankomis. Grįžo atgal Henrikas vienas, susirinko likusius ir persikėlėm. Kol kas visi gerai jaučiasi, nusiskundimų nėra, vis dar pajuokaujam, vedliai kaip robotai – nė mažiausios klaidelės.

7 užduotis – minų laukas: per 30 min. reikia įveikti lauką su kuprinėmis. Visada užtikrinti saugą – tiek priekyje, tiek gale. Užlipus ant minos ir netekus vieno nario gresia 1 val. baudos, tai Laurynas su Gražvydu labai mumis rūpinasi, ramiai ieško tų minų ir žymi jas. Įtampa auga, nes per 20 min. buvo įveikta tik šiek tiek daugiau kaip pusė ruožo. Henrikas visus išvarė lauk ir pagreintintu ieškojimo režimu pertapnojo per tą lauką; tada pėda į pėdą visi sustojom, per rankas paleidom kuprines ir paskutiniai perėjome. Vienu metu, kai jau ir kuprines perkėlėm, skubėdami pražiopsiojome priekinę saugą ir po to dar turėjom greit iš ten dingt bei padaryt „reorgą“, tada buvo sustabdytas laikas – 29,17 min., instruktoriai barė, kad mes labai ilgai ir ramiai ieškojome, per atsargiai, ir radom daugiau, nei buvo :].

8 užduotis – pirmosios pagalbos suteikimas sužeistam skyriaus nariui patekus į apšaudymą. Ėjome vora, prasidėjo apšaudymas. Vilma „sužeidė“ į koją. Kurį laiką vykdėme aktyvų priešo slopinimą NATO šoviniais, po to pajudėjo šaulys gelbėtojas [klaida, kad judėta buvo pasilenkus]. Toliau dengėm ugnimi, „sužeistasis“ patrauktas iš apšaudymo zonos, suteikiama pagalba [bendras įvertinimas, būklė – viską Giedrius sakė ramiai ir garsiai, rodė, ką daro]. Priešas atsitraukė, 3 likom saugoje, kiti darė improvizuotus neštuvus, reikėjo kokius 200 m nunešti iki sunkvežimio „Unimog“ ir įkelti, laikantis visų procedūrų. Spėjome laiku, gerai suteikta pagalba ir „sužeistasis“ išgyveno. Mums baudos skyrė 19 min. už tai, kad pats „sužeistasis“ sau nebandė užsidėti turniketo ir šliaužti į priedangą.

9 taškas – paskutinis tą dieną, poilsis. Per dieną įveikti 21,31 km. Bandėm ilsėtis, bet prasidėjo juokai ir anekdotai, tai poilsis virto gera juoko doze, pavalgymu, atsigėrimu, apsipleistravimu ir pan., visokio energetinio ir žiauriai saldaus gėrio valgymu, Vilma su Gražvydu vandens pakaitino, kavos atsigėrėm – tai visi gana gerai pailsėjom, ypač morališkai.

NAKTINIS ORIENTAVIMOSI ŽYGIS

Reikėjo rasti 6 taškus, kiekviename taške duoda kito taško koordinates.

Leidžiamas nuo 1920 m.

TAŠKAS 1 Startavom 22,20 ketvrti. Laurynas su Gražvydu puikai susiorientavo, atėjome antri, Gražvydas sugeba skaičiuot žingsnius net kalbėdamas! [mistika, nežinau, kaip jis tai gali], Lauryno navigavimas super, niekur neklaidžiojom.

TAŠKAS 2 Pelkėje, iki tol ėjome beveik be šviesų, švietė jaunas mėnulis, gana gerai matėsi. Bet teko ir pabraidyti, ir apeiti, tai jau užkūrė „batareikas“. Konkurentai vieni bėgte bėgo, bet pelkėj pasivijom, truputį apsižodžiavom dėl šviesų, Henrikas pradėjo savo marškinius plėšyt, sako – einam „persimest“ :]

TAŠKAS 3 Pradėjau jausti paširdžio dūrimą, kaip būna nuo bėgimo, taškas buvo gražioj vietoj, prie skardžio su vandeniu, rado vedliai nesunkiai, nedidelis užkilimas ir nusileidimas. Sutarėm, kad pailsim 15 min., aš pats kuprinės jau nenusiėmiau, tik atsirėmiau į medį, – taip lengviau, nei vėl užsidėt...

TAŠKAS 4 Vedliai iškart sudėliojo ir pasiekėm tašką vienu ypu, gavom koordinates, apie 10 min. ilsėjomės. Ten instruktoriai dar šašlykus kepė pasislėpę, kvėpėjo apylinkė...

TAŠKAS 5 Vis dar duria paširdžius, giliai kvėpuoju, tai girdi visi. Aptilo dainos mūsų skyriui: arba dalis snaudė eidama [Robertas taip sakė], arba kiekvienas su savimi kovojo, bet vedliai ir nesnaudė, ir neklaidžiojo. Pasiekėm tiksliai laiku.

TAŠKAS 6 Skyrius skilo į dvi dalis, Giedrius, ten aukštai pas save, jau kalbasi su kažkuo vienas, bet nei šautuvo, nei kuprinės neduoda, eina toliau... Henrikas jau visai užkimes, bet nurūko į priekį tiesiu plentu, Robertas miega eidamas [pats taip sakė], Vilma priekyje čiaukši vis dar. Atėjom visi,

radom, įveikėm 11,27 km. Visada eidami naktį skaičiavomės, klausinėjomės priekis su galu dėl tempo, ar ne per greit, keletą kartų pristabdėme vedlius, nes jiems kažkaip lengviau ėjosi. Nebuvo nė vieno skundo iš nieko, tik matėsi, kad nuovargis daro savo.

POILSIS IKI 6:30 Kažkaip susipakavom į miegmaišius ir bandėm miegot. Maniau, kad bus sunkiau keltis ir organizmas labai priešinsis, bet nieko, nors miegot prastai pavyko, išslinkau iš komforto zonos nuo kilimo. Giedrius atsisakė keltis, bet išjudinom. Henrikas neprakalba, bendrauja tik negarsiniais signalais, tokiais kaip „eikit šikt“ ir pan. :) Ryto saulė gerai šildė, tai šildėmės natūraliai, išlindę į pamiškę ☺ kartu su separatistais kažkokiais...

KLIŪČIŲ RUOŽAS Užduotis - su ginklais ir 4 amunicijos dėžėmis visą ruožą įveikti. Į „Unimogą“ sumetėm kuprines, išsikrovėm 4 šaudmenų dėžes, nubėgom mėtyti granatų. Du taikiniai arčiau vienas ir vienas toliau, atrodė, „baikos“ [dar ketvirtadienį vakare buvom pamėtę Panemunėje, gana gerai pavyko]. Nusprendėm, kad gal didieji ar tie, kurie geriau jaučiasi mėtantys, tegul meta į tolimesnius, kiti – į artimesnius taikinius. Dabar matom, kad tai buvo klaida: iš 16 granatų tik Vilma sugebėjo vieną pataikyti :), išsprogdinom velniop viską ir visus aplink, bet ne taikinius... Matai prieš save taikinį gana didelį ir, atrodo, vieni niekai pataikyti, bet kad taip kreivai mėtytume... Turbūt nuovargis darė savo. Teko su dėžėm bėgt 15 baudos ratų, visas mūsų geras laikas – šuniui ant uodegos :). Vandens kliūtis. Sušokome kokie 3 pirmi, ėmė nešt šautuvus ir kuprines, tada dar kokie 3 įšokom, nešėm dėžes ant galvų, galantiškai padėjom Vilmai perplaukt, šiaip ne taip vieni kitus iškėlėm. Vėliau, pamatę kitų komandų nuotraukas, supratom, kad

buvo galima kokiems 6 į eilę sustot ir viską per rankas perduot [pastaba ateities kartoms].

Išlipom iš vandens prie daug daug ilgo tunelio, kur nesimato šviesos gale. Vandens iki kelių, ir dūmų prileido – jie labai stipriai graužė akis, be dujokaukių [su jom irgi nebūtų patogiau, nes nieko nesimatė]. Vienas šonas tunelio be sienos, tai aš nusiverčiau į tą vandenį ir šalmą pamečiau. Matomumo nebuvo jokio, tik triukšmas, šūkavimai ir balsai „greičiau“, „čia“, „pirmyn“ ir pan. Išlindom, ištraukėm vieni kitus... Tada – bėgte iki „Unimogo“, reikėjo jį stumti, kartu su vairuotoju, apie 30 metrų. Greit susitvarkėm, nes iš paskos ėjo piktas sargybinis su koviniu šunimi :).

Dėl prastai mėtytų granatų mūsų laikas kliūčių ruože buvo blogiausias – 30,33 min. Susirinkę kuprines ėjome iki šaudyklos apie 800 m, nuotaika gera – visiems juokas dėl tų granatų... Atvedė prie šaudymo ruožo. Instruktažas, visi šlapi, vėjas kiaurai košia, išdalino šovinius, apsauginius akinius, nurodė taikinius, laikas nebuvo ribojamas. Kadangi skyriuje neturėjome ginklo su optika, tai taiklojo šaulio vietą užėmė Henrikas ir šaudė į sumažintą taikinį už 300 m su AK4 [šiaip nesąmonė, Henrikas sako, kad taikinio beveik nematė]. Laurynas šaudė iš kulkosvaidžio, instruktorius jam reguliavo reguliavo, mat nepatiko, kad pavieniais taikliai šaudė, nusuko kitaip, sako – čia kulkosvaidis, o ne karabinas. Kai kam ginklai strigo, gerokai sušalom ant to „brustvero“, rankos drebėjo, rezultatų nežinome.

PASKUTINIS ETAPAS – 1,2 km iki finišo, toks garbės ratas. Iš pradžių pasileidome ristele, kas greičiau, kas lėčiau, aš daug nubėgt negalėjau, nekenčiu bėgimo su visa ekipuote ir kuprine, galiu daug eit, bet ne bėgt. Distancijos pabaigoje prikibo kiti, finišavome drauge. Toks buvo finišas – su muzika, dūmais ir plojimais bei palaikymo šūkiais, gaila, neturim tokios savo skyriaus nuotraukos...

EPILOGAS

Skyrius yra [buvo] nerealus, visada visi geros nuotaikos, viens kitą palaikantys, dalinomės kas ką turėjom, jokių pykčių, nesutarimų. Super komanda! Mes tai padarėme, visi kartu įveikėme, bendroj įskaitoj – 5 vieta, pirmi tarp svečių. Nueita per 35 km, visi sveiki. Kai kam gal 5 vieta – nusivylimas, man tai labai geras rezultatas. Atskira pagarba ir padėka broliams Pauliui, Andriui, Juliiui už palaikymą, skirtą laiką prieš varžybas, jų metu ir po jų [sriuba, šašlykai], ir visų kitų, kurie linkėjo mums sėkmės. Na ir aišku mūsų vadams už skatinimą ir „drilinimą“. ✕

LIETUVOS DUKRA

Tekstas **Stasys Ignatavičius LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo prezidentas**

„Lietuva, tėvyne mūsų, tu didvyrių žeme...“ – giedodami šiuos V. Kudirkos „Tautiškos giesmės“ žodžius mes galvojame apie didvyrį – vyrus. Tačiau nereikia užmiršti, kad mūsų Tėvynė pagimdė bei išugdė ir Lietuvai nusipelnusių bei pasižymėjusių moterų, kurių nuopelnai amžiams įrašyti į mūsų valstybės istoriją.

Karalienė Morta, Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Kęstučio žmona ir Vytauto Didžiojo motina Birutė, Vytauto Didžiojo žmona Ona, Barbora Radvilaitė, Emilija Pliaterytė, Marija Rosanavičiūtė, Gabrielė Petkevičaitė-Bitė, Apolonija Dalevskytė, Žemaitė, Felicija Bortkevičienė, Pranciška Pikčilingienė, Diana Glemžaitė... Šiame sąrašė deramą vietą užima ir legendinė Lietuvos kariuomenės žvalgė, aktyvi tarpukario visuomenininkė, šaulė Marcelė Kubiliūtė – vienintelė moteris, už nuopelnus apdovanota visais aukščiausiais Lietuvos ordinais.

Marcelė Kubiliūtė gimė 1898 m. liepos 28 d. Rokiškio krašte, Panemunėlio valsčiaus Tindžiulių kaime pasiturinčių, apsišvietusių ir lietuviybę puoselėjančių ūkininkų šeimoje. Atsiminimuose iš tų laikų ji rašė: „Pas mus būdavo laikraščių, knygų, įvairių atsišaukimų, kuriuos slapta gaudavo. Atvažiuodavo iš kitų parapijų paimti laikraščius „Aušrą“, „Varpą“... Kartą vakare atgabeno maišą knygų. Tai buvo vasarą. Visi išėjo į laukus, man pranešė kaimyno berniukas, kad žandarai atvyksta. Aš su tuo berniuku griebėm maišą su knygom, nuvilkom kaimyno pirtin. Atvyko žandarai <...>, tik rado kalendorių, aš sakiau, kad atnešė elgeta... Pradėjau verkti, nes tame kalendoriuje buvo gražių paveikslėlių... Kalendorių žandarai gražino.“ Jau tada mergaičiukės Marcelės elgesyje pasireiškė būsimos žvalgės požymiai. Jos pirmieji pradžiamokslio mokytojai buvo kunigas Jonas Katelė ir knygnešys Juozas Otonas. Mergaitė mokėsi Panemunėlio rusiškoje pradinėje mokykloje, būdama trylikos įsidarbino Pandėlio klebonijoje, kur šeimininkės prižiūrima išmoko kulinarijos gudrybių.

1912-aisiais dvidešimčia metų vyresnis brolis Juozas Kubilius (visuomenės ir judėjimo prieš carinę Rusiją veikėjas), Marcelės gyvenime buvęs ne mažiau reikšmingas nei tėvai, atsivežė ją į Vilnių, kuris tapo svarbiausiu gyvenimo miestu. Vilniuje M. Kubiliūtė mokėsi vakarinėje dviklasėje mokykloje, dirbo parduotuvėje ir „Vilties“ laikraščio administracijoje (čia dirbo ir brolis Juozas). Viltininkai, kovojantys su Vilniaus krašto lenkinimu, darė didelę įtaką jos pažiūroms.

„KAD TIK ATSTAČIUS KRAŠTĄ“
Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, iš Kauno į Vilnių persikėlė „Saulės“ kursai. M. Kubiliūtė įstojo ten mokytis ir 1915 m. kartu su kitais kursų moksleiviais evakavosi į Voronežą. 1916 m. ji sunkiai susirgo ir brolis ją pervežė į Peterburgą. Čia 1917 m. kovo 4 d. Marcelės mylimas brolis ir globėjas Juozas mirė. Nors vienai buvo sunku, tačiau ji toliau siekė mokslo ir 1918 m. pavasarį baigė Nechoroševos gimnaziją, o rudenio – Pobedinsko buhalterijos kursų. Peterburge jai teko bendrauti su poetu Julium Janoniu, su kuriuo dažnai ginčijosi dėl skirtingų pažiūrų. Tų pačių metų rudenį ji susiruošė grįžti į Lietuvą. M. Kubiliūtė rašė: „Ūpas pas visus grįžtančius geras. Turiu viltį, kad vokiečiai greit apleis Lietuvą. Reikės daug dirbti, kiek jėgos leis, kad tik atstačius kraštą, juk bus Nepriklausoma Lietuva, laisvai gyvensime. Traukinys visu greičiu skubėjo Vilniun, atjausdamas keliaujančiųjų norus...“

Kadangi brolio butas Vilniuje buvo užimtas svetimų žmonių, Marcelė apsigyveno Aušros Vartų moksleivių bendrabutyje,

Marcelė Kubiliūtė. Nuotrauka iš asmeninio Reginos Rasikienės archyvo

kurio vedėja Emilija Vileišienė (žymi visuomenės veikėja, daugelio organizacijų steigėja ir vadovė, žymaus visuomenės veikėjo, lietuviybės puoselėtojo, Lietuvos valstybingumo atstatymo judėjimo dalyvio dr. Antano Vileišio žmona) priėmė ją kaip motina. Susirado darbą Pramprekybės banke, vėliau, bankui išsikėlus į Kauną, įsidarbino lietuviškų laikraščių „Nepriklausoma Lietuva“ ir „Vilniaus garsas“ administracijoje ekspeditore. Marcelė aktyviai įsijungė į visuomeninę veiklą – įkūrė lietuvišką darbininkų vaikų mokyklėlę, kurioje 25 vaikus mokė nemokamai, po savo darbo dienos. Prašėsi savanore į Lietuvos kariuomenę, tačiau dėl jauno amžiaus jos nepriėmė. Tuo metu Vilniuje [1918 m. gruodžio pabaigoje] valdžiaėjo iš vieny rankų į kitas, bet labiausiai vietos gyventojai (lietuviai, rusai, žydai, baltarusiai) kentėjo nuo lenkų administracijos vykdomų areštų, kratų, spaudos ir mokyklų persekiojimo. Visa tai sukėlė Marcelės viduje ryžtą priešintis bet kokiam užgrobėjui.

ŽVALGĖ ELZĖ
1918 m. pabaigoje Lietuvos kariuomenės žvalgybos leitenantui Juozui Matusaičiui (vėliau Lietuvos kariuomenės Generalinio štabo Žvalgybos skyriaus karininkas, pulkininkas. Sušaudytas Maskvoje 1941 m. liepos 28 d.) pasiūlius, sutiko dirbti Lietuvos žvalgybai ir gavo Elzės slapyvardį. 1919 m. sausio 5 d. bolševikų kariuomenė įžengė į Vilnių ir sausio 23 d. Maskvos marionetė Vincas Kapsukas paskelbė apie sovietinės valdžios įvedimą. Bet tų pačių

metų balandžio 19 d. į Vilnių įsiveržė lenkai. Bolševikai dar bandė atsikovoti miestą, tačiau nesėkmingai. Lenkai įsitvirtino Vilniuje ir jo apylinkėse, buvo numatę užimti ir Kauną, į kurį persikėlė Lietuvos vyriausybė, bet lenkų kėslus sustabdė Tautų Sąjunga ir nustatė demarkacinę liniją. Įsitvirtinusi Vilniuje, lenkų karinė administracija kūrė planus, kaip užkariauti visą Lietuvą [tai galima įžvelgti ir šiandien, tik tai daroma kitais metodais Vilniaus krašte]. Ltn. Juozas Matusaitis parūpino Marceli Kubiliūtei Elžbietos Banievič pasą ir ji, tapusi lietuvių karinės žvalgybos rezidente Vilniuje, bendradarbiavo su Laikinuoju Vilniaus lietuvių komitetu, teikė žinias Lietuvos vyriausybei apie lenkų kariuomenės pajėgas, karinių ešelonų kiekį, lenkų kariuomenės dislokaciją, kareivių ir karininkų skaičių. Būdama sumani, žinias gaudavo iš lenkų kariuomenės štabo Vilniuje majoro Antano Jankovskio, iš gudo Čaiko, spaudos, žmonių kalbų ir kitų šaltinių. Į Kauną šią vertingą informaciją pernešdavo jos draugė Onutė Mikalauskaitė.

Lenkai kėsinosi užimti Kauną, o vėliau ir visą Lietuvą. Šiems savo tikslams įgyvendinti jie įkūrė slaptą karinę organizaciją – Polska organizacija wojskova (POW), kuri Kaune turėjo sukelti „poviakų“ sukilimą ir perimti valdžią. M. Kubiliūtės pastangomis buvo gauti slapti dokumentai, pagal kuriuos išaiškintas sukilimo organizavimo planas, jo organizatoriai, sąrašai, šifrai, slėptuvės ir kita svarbi slapta medžiaga. Galima drąsiai teigti, kad jos ir jos pagalbininkės Aldonos Čarneckaitės dėka iš lenkų kariuomenės žvalgybos skyriaus Vilniuje perimta slapta dokumentacija laiku pateko į Kauną ir padėjo užkirsti kelią dideliam sąmokslui. Jo organizatoriai buvo suimti ir nuteisti. Taip pat reikėtų paminėti, kad likviduojant šį sąmokslą aktyviai veikė šauliai – jie stovėjo sargybas, vykdė kratas, padėjo suimti rengiamo sukilimo organizatorius ir dalyvius.

Tai buvo pirmoji, tačiau ne paskutinė M. Kubiliūtės-Elzės surengta žvalgybos operacija.

Žlugus „poviakų“ sąmokslui, mergina turėjo pasirinkti: persikelti į Kauną ar likti okupuotame Vilniuje. Marcelė pasirinko antrąjį kelią. 1920 m. spalio 9 d. lenkams sulaužius spalio 7 d. pasirašytą Suvalkų sutartį ir įsiveržus į Vilnių [Vilnius Lietuvai buvo grąžintas rugpjūčio 26 d. pasitraukus bolševikų Raudonajai armijai], M. Kubiliūtė ruošėsi naujiems išbandymams. Tuomet ji buvo dažna viešnia Žvėryno ligoninėje, kur gydyti nepriklausomybės kovose sužeisti Lietuvos kariai, Rasų kapinėse laidojo nuo žaizdų ir šiltinės mirusius... „Vienai sunku – reikia arklį vesti ir karstą prilaikyti... Paprašydavau duobkas įškasti duobę... Palaidojau 19 kareivių. Visiems kryželius

pastačiau, užrašėme lentelėje vardą“, – vėliau pasakojo Marcelė.

Lietuviai belaisviai buvo laikomi Vilniaus kareivinėse. Lenkų valdžia neleido lankyti sužeistų belaisvių, tačiau M. Kubiliūtė su savo mama nuėjo pas aukšto rango lenkų karininką prašyti, kad šis leistų joms prižiūrėti karius ligoninėse. Generolas pasiteiravo, kas jos tokios, kad prašo rūpintis sužeistaisiais, ir išgirdo drąsų atsakymą: „Mes lietuvės, todėl negalime nesirūpinti sužeistais kareiviais“.

Daug M. Kubiliūtė nuveikė kovodama dėl lietuviškos spaudos, mokyklų teisių Vilniuje, organizavo protestus, rinkimų į vadinamąjį Vilniaus seimą boikotą. Rūpinosi našlaičiais ir seneliais, Lukiškių kalėjime kalinčiais politiniais kaliniais, rinko aukas jiems ir lietuviškai spaudai šelpti. Daug padėjo Vilniuje laikomiems mūsų belaisviams – nešdavo jiems maistą, drabužius, o kai kuriems ir pabėgti pagelbėjo:

„Nugirdėm sargybą ir 1920 X 15 pabėgo daug belaisvių. Lenkai baisiai pyko, sargybą pasodino kalėjiman.“

Tokia drąsi Marcelės veikla ilgai tęstis nepastebėta negalėjo – nepadėjo nė pavardės ir paso keitimai. Lenkų policija aptiko jos pėdsakus ir paskelbė, kad už suteiktas žinias apie ją bus sumokėta 5 tūkstančių zlotų premija. Buvo labai sunku skirtis su Vilniumi, kur tiek dirbta ir turėta planų, tačiau lenkų policija ir kontržvalgyba jau lipo ant kulnų. Teko trauktis į Nepriklausomą Lietuvą.

AKTYVUS DARBAS DĖL LIETUVOS
1922 m. spalio mėn. M. Kubiliūtė pradėjo dirbti Užsienio reikalų ministerijoje ir stojo mokytis į Lietuvos universiteto Humanitarinių mokslų fakultetą studijuoti istorijos (mokslus baigė tik 1936 m., nes reikėjo dirbti). Darbas ministerijoje jai patiko, atsiminimuose rašė: „Man buvo dirbti įdomu, nes visas darbas – Vilniaus reikalai. Turėjau aprūpinti vilniečius knygomis, pinigais ir kt.“ Tas aprūpinimas nebuvo paprastas, nes viskas vykdavo slapta. Kaimietišškai apsirengusi ji gabendavo stambias pinigų sumas

[po 50–100 tūkstančių zlotų], spaudos ryšulius iš Kauno prie administracinės linijos ties Merkine ar Saldutiškiu ir perduodavo atvykusiems iš Vilniaus, gaudavo slaptus pranešimus, vilnietišką spaudą, laiškus. Dažniausiai visa tai vykdavo naktimis, slapstantis nuo lenkų sargybų miškuose. M. Kubiliūtei, gerai žinomai lenkų policijai ir jos nuotraumoms kabant lenkų okupuotos teritorijos miesteliuose ir kaimuose, įkliuvus grėsė mirties bausmė, bet jai vis pasisėkdavo aplenkti visas priešų žabangas. Matyt, padėdavo konspiracijos patirtis ir drąsa: „Vydevai baimingas mintis nuo savęs, viskas turės būti gerai, nes mane lydi ir saugo gera aplinkuma. Taip visad maniau, nes dirbu gerą darbą sąžiningai.“

Dirbdama ministerijoje ir Lietuvos žvalgyboje ji aktyviai dalyvavo ir visuomeninėje veikloje, ypač Šaulių sąjungoje, viena pirmųjų įstojo į Vilniaus vadavimo sąjungą, buvo renkama į jos Centro komitetą, platino jos leidinius, 1929 m. slapta įsteigė Vilniaus šaulių būrį, siųsdavo šventines dovanėles vilniečių vaikams, rūpinosi tremtiniais ir pabėgėliais iš Vilnijos, jų apgyvendinimu ir įdarbinimu. Už žvalgybinę veiklą Lietuvos Vyriausybė 1928 m. Marcelę Kubiliūtę apdovanojo 2 rūšies Vyčio kryžiaus 3 laipsnio ordinu, tais pačiais metais – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino 4 laipsnio ordinu, 1930 m. – Vytauto Didžiojo 5 laipsnio ordinu, 1938 m. – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino 3 laipsnio ordinu. Taip pat ji buvo apdovanota Lietuvos Nepriklausomybės 10-mečio medaliu [1928 m.] ir Šaulių žvaigžde [1932 m.]. Reikėtų paminėti, kad 1998 m., minint M. Kubiliūtės gimimo 100-metį, jos vardu pavadinta viena Vilniaus gatvė.

ANTITARYBINĖ VEIKLA IR TREMTIS
Nuo 1940 m. Marcelė vėl apsigyveno Vilniuje. Prasidėjus sovietinei okupacijai ji buvo atleista iš darbo Užsienio reikalų ministerijoje, perėjo dirbti į Socialinio aprūpinimo komisariatą. Nuo 1941 m. pavasario – Lietuvos mokslų akademijos Istorijos skyriaus bendradarbė. Akademijoje įsijungė į antisovietinį pagrindį, palaikė ryšius su Lietuvos aktyvistų frontu. Pasak Lietuvos Respublikos Seimo nario istoriko dr. A. Anušausko, dar dirbant Socialinio aprūpinimo komisariata, sovietinis NKGB buvo numatęs ją suimti, tačiau apie tai ją įspėjo jos viršininkas Jurgis Glušauskas. Prasidėjus Vokietijos ir Sovietų Sąjungos karui ir birželio 23–28 d. sukilimui, moteris įsijungė į sukilėlių gretas, buvo sukilėlių Vilniaus štabo, vėliau Vilniaus miesto ir srities komiteto narė. Tačiau lietuviška savivalda Vilniuje truko neilgai – iki 1941 m. rugpjūčio 5 d.

Vokiečiams įvedus civilinę valdžią, komiteto, o vėliau ir lietuvių aktyvistų fronto

veikla buvo uždrausta. Marcelė įsidarbino Mokslių akademijos Literatūros skyriaus bibliotekoje Antakalnyje. Lietuviams patriotams teko veikti pogrindyje, taip pat ir Lietuvos laisvės kovotojų sąjungai, kurių viena iš aktyvisčių buvo M. Kubiliūtė. Drauge su kitomis moterimis ji įkūrė šios sąjungos moterų skyrių, platino Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos atsišaukimus ir spaudą.

„Vydavai baimingas mintis nuo savęs, viskas turės būti gerai, nes mane lydi ir saugo gera aplinkuma.“

Dar vienas M. Kubiliūtės nuopelnas – nacių nemalonėn patekusių asmenų gelbėjimas. Jos dėka iš gestapo nagų buvo ištraukti Vytautas Sirijos Gira, Jurgis Barauskas ir kiti. Rūpinosi ji ir Štuthofe įkalintais profesoriumi Vladu Jurgučiu, Petru Kerpe, Vytautu Tumėnu. Rizikuodama savo gyvybe gelbėjo žydų vaikus, tarp kurių buvo ir žinoma mokslininkė Irena Veisaitė (tikroji pavardė – Irena Veis, ilgametė Vilniaus

pedagoginio universiteto docentė]. 1944 m. Lietuvai gresiant antrajai sovietinei okupacijai, M. Kubiliūtė, kaip nei daugelis jos bendražygių, nutarė likti Vilniuje. „Rugpjūčio 15 dieną [1944 m. – aut. past.] M. Kubiliūtė sutiko vieną savo pažįstamą. Nė neįtardama, kad tai – NKGB agentas „Pakalnis“, moteris pasisakė jam dirbanti Mokslių akademijos bibliotekoje. Agentas nedelsdamas pranešė apie tai savo kuratoriui kapitonui Šuliakui. Po dviejų dienų moteris buvo sulaikyta.“ Ji buvo apkaltinta priešišku tarybų valdžiai nusiteikimu, dalyvavimu kontrrevoliucinės nacionalistinės organizacijos Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos veikloje. Ją tardė 23 kartus, daugiausia naktimis ir panaudodami „aktyvius metodus“, t. y. kankinimus, vis reikalaudami prisipažinti dėl nacionalistinės antitarybinės veiklos. Tardymai tęsėsi iki 1945 m. balandžio mėn., tačiau M. Kubiliūtė visus kaltinimus neigė ir neprisipažino. 1945 m. liepos 7 d. ypatingasis pasitarimas apkaltino M. Kubiliūtę „išdavikišku elgesiu okupuotoje teritorijoje“ ir nuteisė pagal RTFSR [teisė Lietuvoje, o nuteisė pagal RTFSR įstatymus] 58 straipsnį, skirdami palyginti nedidelę

Panaudoti šaltiniai:
Aras Lukšas „Lietuviškos žvalgybos legenda“, dr. Arvydas Anušauskas „Marcelė Kubiliūtė KGB akiratyje“, Jolanda Petkuvienė „Palikusi pėdsakus Žemėje ir neužmiršta“, Jonas Rudokas „Ji kaip Orleano mergelė“, Václavas Volkus „Nužerkime užmaršties šydą“.

bausmę – 5 metus tremties. Juos išbuvo Tiumenės srities ir Kazachijos lageriuose. 1949 m. rugpjūčio 22 d. pasibaigus tremties terminui, rugsėjo 30 d. išvyko į Lietuvą. Ją priglaidė rašytojo Jono Biliūno našlė Julija Biliūnienė. Įsidarbino Kauno muziejuje, vėliau Tauragėje dirbo Kelių ruožo sąskaitininke. Į Vilnių M. Kubiliūtė sugrįžo 1956 m. Visą šį laikotarpį ją akyiai stebėjo sovietiniai čekistai, sekė, ar tik ji neužsiima nelegalia veikla, ar neturi ryšių su anglų žvalgyba. Taip tęsėsi iki 1957 m. rudens. Sunkūs kalėjimo metai, tremtis, patirti sužalojimai ir vargas gyvenimas pakirto M. Kubiliūtės sveikatą. Ypač kamavo sąnarių tuberkuliozė, vėliau – vėžys. 1958 m. vasarą prasidėjo sekinantis gyvenimas ligoninėse ir sanatorijose. Ligos patalė ji liko tokia pat dvasiškai tvirta, kantri, ištikima savo idealams, pasirodusi padėti kitiems. Tokia ir mirė 1963 m. birželio 13 d.

Marcelė Kubiliūtė palaidota Rasų kapinėse, šalia jos palaidotų savanorių kapų – tokia buvo jos paskutinė valia. Ji neliko pamiršta – jos kapą Rasų kapinėse aplanko ir sutvarko Karaliaus Mindaugo 10-os šaulių rinktinės šauliai, savanoriai, kariai... x

1940 m. moterų šaulių dalinių atstovių susirinkimas. Susirinkimo išrinkta taryba ir reikalų komisija: 1oje eilėje iš kairės – tarybos vicepirmininkė Marcelė Kubiliūtė, tarybos pirmininkė Marija Žmuidzinavičienė Putvinskaitė, Stefanija PutvytėMantautienė, Edė Jankutė (atsitūpusi), Ona Mašiotienė; 2oje eilėje – reikalų vedėja Birutė Balaišytė ir narės Eugenija Gaigalienė, Albina Pilvelytė, Veronika Černienė, Elvyra Dulaitienė (Lietuvos centrinio valstybės archyvo nuotrauka)

ISTORINĖ ATMINTIS IR SAVASTIS. ORIENTYRŲ PROBLEMA

Tekstas **Valdas Kilpys**

Istorinės atminties problematika aktuali visais laikais. Istorinių įvykių vertinimo batalijos netyla niekuomet. Kas laimėjo? Kas buvo teisus? Ar apskritai vyko tas ar kitas įvykis ir kaip jį vertinti? Tai klausimai, būdingi kiekvienai tautai, kuri stengiasi sukurti savo istorinį pasakojimą. Mes – ne išimtis...

VERTYBĖS? ORIENTYRAI?

Į istoriją įprasta žvelgti tarsi į linijiniu būdu išdėstytų faktų, įvykių seką. Suprask, tas ar anas įvykis / mūsų / susitarimas vyko tuomet, tie / anie laimėjo ir mums [šaliai] tai buvo arba gerai, arba ne visai. Stop, čia ir sustokime.

Vertinimai, orientyrai norom nenorom lenda į paviršių ir kad ir kaip pasuktum, kartais nepamatuotas noras turėti „objektyvią istoriją“ susiduria su vidinių vertybių būtinybe. Nes reikia vertinti, remiantis savo moralinėmis nuostatomis, dėlioti prioritetus ir pagrindinį atskaitos tašką – vardan ko sekame vieną ar kitą istorinį pasakojimą?

Žinomas vokiečių istorikas Jornas Rusenas, mintyje pirmiausiai turėdamas istorijos priklausomybę nuo interpretuojančiojo moralinių, psichinių savybių, viename savo interviu atvirai klausia: „Ar gali vakar tapti geresnis?“. Kiekvieno [šaulio] asmeninis pasirinkimas – būti ar nebūti istorijos įkaitu. Iš praeities galime ištraukti ir nuolat „linksniuoti“ galingųjų intrigas, susipriešinimą, karus, kivirčius, tačiau tikrovė įrodė, kad istorija nėra šventa karvė, jei tik turime tiesos, teisingumo, gailestingumo troškimą. Kaip neprisiminsi šioje vietoje ypač tinkamos Sokrato debesų alegorijos: bailsys žvelgdamas į debesį regi kiškį, kur metęs žvilgsnį drąsuolis iš karto pamato kilnų erelį. O juk debesys – vienas ir tas pats. Taip nutinka ir su istoriniais faktais. Faktų istorija yra ribota ir nyki, jai reikia sužmogenimo, interpretacijų. Mūsų atveju gal net šauliškumo...

GAL MUMS TRŪKSTA... SUPERHEROJAUS?

Jau girdžiu murmesį skaitytojų lūpose: Lietuvos istorijoje knibždėte knibžda įvairių herojų: nuo Margirio iki Liongino Baliukevičiaus-Dzūko, nuo Vytauto Didžiojo iki Jono Žemaičio-Vytauto. Ko dar reikia? Atsakymas paprastas: reikia populiarumo ir pagrindinių istorinių asmenybių sužmogenimo. Kad Vytautas Didysis ne tik rūščiai stovėtų ant piedestalo, bet gyventų kiekvieno širdyje. Lietuviškoje viešojoje erdvėje iki šiol nėra nė vieno herojaus, kurį tiksliai ir be jokių papildomų apibūdinimų galėtų atpažinti kiekvienas sąmoningas pilietis nuo mažo iki didelio. Šia prasme kuo didžiausios pagarbos verti brolio šaulio Gabrieliaus Liaudansko-Svaro bandymai sukurti kažką panašaus į tai, ką turi JAV, – Captain America (kapitonas Amerika).

Gaila, tačiau iki šiol populiarioji kultūra deramai neįkankinama į istorinių asmenybių sužmogenimo procesą. Vaikiškos knygelės, kompiuteriniai žaidimai, komiksai, animaciniai filmai ir tiesiog filmai – visa tai dar laukia savo valandos.

Džiugu, kad pagaliau *braliukai* latviai sukūrė meninę juostą „Pagonių žiedas“, kuri pasakoja žiemgalių kunigaikščio Nameisio iškilimo istoriją. Tai nėra istorinė drama, o tik interpretacija, bet... juk mums irgi to reikia, tiesa?

ISTORIJS „INKARAI“

Nelygu kokią alegoriją pritaikysime, tačiau kiekvienos tautos ar valstybės istorija nėra vien interpretacijų vėjuose besiplaikstanti mazgotė. Jai reikalingi stabilumą užtikrinantys „inkarai“ arba tiesiog stuburas. Tai, dėl ko nesiginčijama. Kitu atveju lietuviška savastimi grįstos savivokos garantijos globalybėje dingsta. Pagalvokime, ko verta būtų mūsų istorija, jei greta pagarbaus Sausio 13-osios aukų atminimo stotų niekšelių peršama „savi šaudė į savus“ interpretacija? Arba kiek būtume verti pagarbos, jei sovietinių okupantų nusikaltimus „pamirštume“ akcentuodami nacių atneštas blogybes? Įsisukę į svetimųjų peršamus istorinius pasakojimus taptume pažeidžiami, be pagrindo po kojomis. Būtent dėl to istorijoje reikalingi „inkarai“, kurių klabinimas – jei stiprus ir pavojingas – vertas baudžiamosios atsakomybės.

Užtikrintos ir savimi patikinčios valstybės atečiai reikalingas aiškus blogio įvardijimas nesislepiant po interpretacijų širmomis. Kiekvieno išdaviko, kolaboranto svajonė yra likti šešėlyje, saugiai, neidentifikuotam. Į viešumą vis išlendantys teiginiai, esą „ir tada savaip kovojom už laisvę“, buvusių partinių nomenklatūrininkų lūpose skamba kaip pasityčiojimas. Kovojusieji iki galo, nepasidavę, žuvę ar tiesiog likę savimi yra,

buvo ir bus mums įkvėpimo šaltinis. Tačiau tai nepaneigia būtinybės interpretuoti praeities įvykius. Nes vaisingas pokalbis apie istoriją įmanomas tik tuomet, kai kalbantysis vadovaujasi vertybėmis, į kurias atsirėmęs niekada nepaklys interpretacijų vandenynuose.

KAIP LAISVĖS JAUSMAS

Įdėmesnis žvilgsnis ieškant tikrosios istorijos anksčiau ar vėliau atves mus prie laisvės klausimo. Laisvė [kaip, beje, ir meilė] jau yra tapusi nuvalkiota ir nieko nebereiškiančia „vertybe“, kadangi kiekviena proga linksniuojama be pradžios ir be pabaigos. Suprantama, tai nemažina jos vertės, bet... tikroji laisvė yra ne galimybė daryti, kas šauna į galvą, o aiškus savo ribų suvokimas. Laisvas yra tas, kuris aiškiai žino, ko niekada neleis sau daryti. Tik idiotai gali sau leisti viską. Šia prasme, kalbėdami apie valstybės, tautos istoriją susiduriame su panašia situacija: kuo galingesnė valstybė, tuo daugiau atsakomybės. Sunku ir lengva numatyti, kas nutiktų, jei JAV galia būtų suteikta kokiai nors vidurio Afrikos valstybei...

Tačiau galia nesiranda tiesiog šiaip sau. Ji grįsta ilgu, darniu, kartais pavojingu istorinio kelio išgyvenimu. Ir interpretavimu, kuris priimtinas daugumai. Šioje vietoje itin dera istoriko Alvydo Jokūbaičio žodžiai iš vieno jo komentaro nacionaliniam transliuotojui: „Jei klausiate, kas yra lietuviškumas, žiūrėčiau į tai filosofškai ir sakyčiau – tai kaip meilė. Klausimas, ar myli žmogų, ar jo savybę? Kartais mamos myli vaikus, kai jie praranda savo dvasines savybes ir kitiems tampa atgrasūs. Žmonės myli vienas kitą būdami akli, praradami fizines savybes ir tai yra kažkoks stebuklas. Bet svarbiausia, ką reikia išmokyti lietuviams, tai ne meilė buvusiais istorijai, bet ištikimybė tam, kurį mylim. Jei mylime Lietuvą, reikia priimti ją tokią, kokia yra. Jei norime kažką keisti, nepakeisime po vieną. Visų galimybės ribotos.“

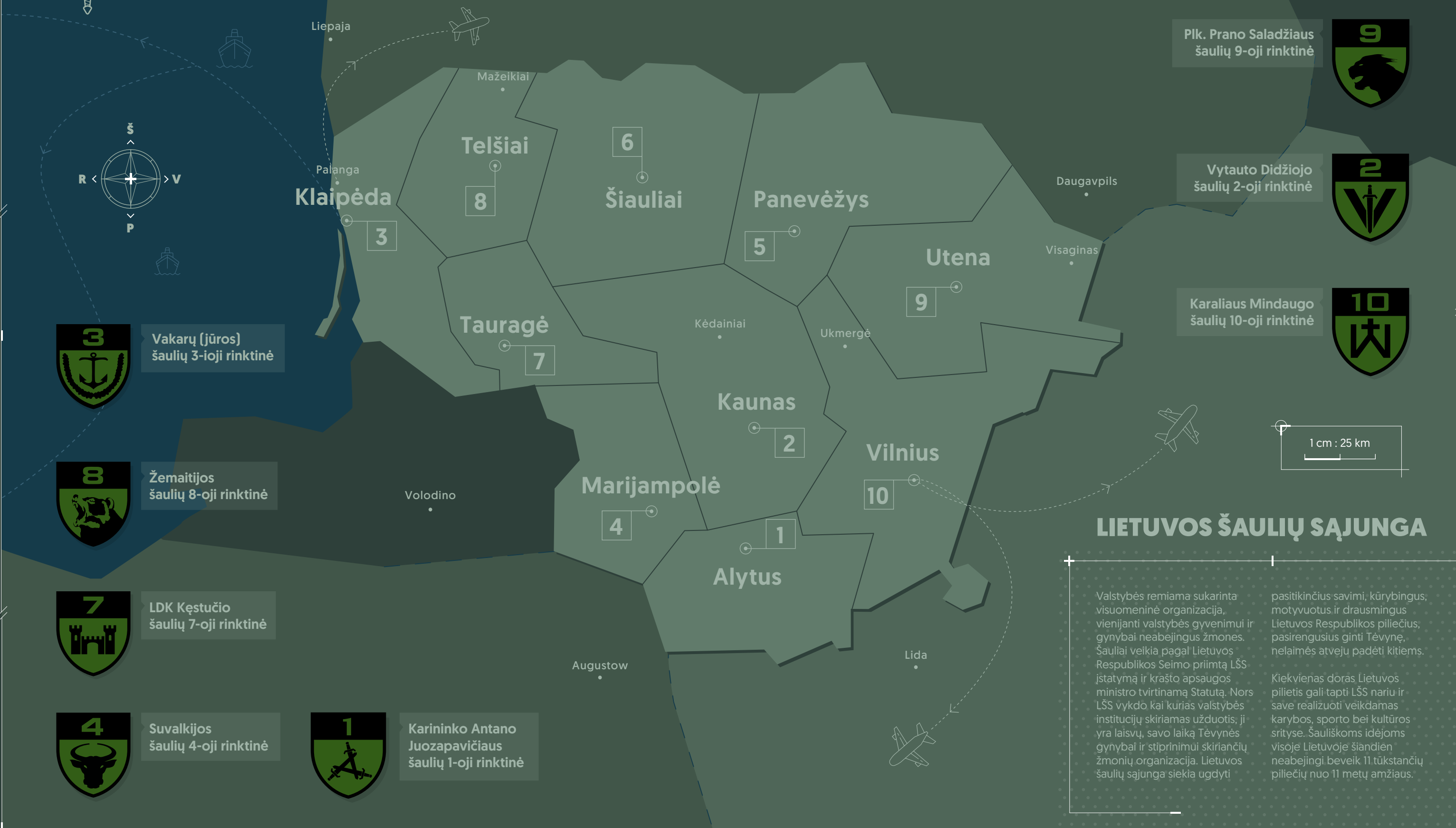
VIETOJ PABAIGOS

Istorija egzistuoja vieninteliu būdu – kaip užfiksuotas rezultatas „čia ir dabar“. Apsižvalgome ir gyvename toliau darydami kasdienius sprendimus. Vieni stoja į mūsų organizaciją, o kitiems atrodome atgrasūs. Tai nėra blogai, nes blogiausia būtų, jei niekam nerūpėtume.

Svarbu tai, kad skaitydami skirtingus istorijos vadovėlius ir susidurdami su skirtingais pasakojimais, žmonės pradeda mokyti mąstyti. O mąstančių, sąmoningų žmonių bendruomenė yra nenugalima it kokia šaulių sąjunga. x

LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS RINKTINĖS

JAUNŲJŲ ŠAULIŲ ASAMBLĖJOJE PRIIMTA REZOLIUCIJA

Tekstas Ema Valentaitė
Lietuvos šaulių studentų korporacijos „SAJA“ kandidatė, Alfonso Smetonos šaulių 5-oji rinktinės Leonardo Grigonio-Užpalio 9 kuopos šaulė, Krašto apsaugos savanorių pajėgų Vyčio apygardos 5-oji rinktinės 509 kuopos (eil.) karė

Balandžio 27–29 dienomis vyko Jaunųjų šaulių asamblėja, kurios metu dalyviai, siekdami gerinti ir efektyvinti veiklą, spręsti susidariusias problemas, paruošė rezoliuciją Šaulių sąjungos vadui. Renginyje buvo nagrinėjamos konkrečios situacijos, tarpusavyje lyginamos rinktinių bei kuopų veiklos, dalijantis patirtimi ir pastebėjimais iškeltos pagrindinės LŠS problemos, siūlyti jų sprendimo būdai.

Dalyvavusieji kaip vieną iš pagrindinių sąjungos įvaizdį gadinančių veiksnių išskyrė naujai atėjusių narių žinių apie šaulių puoselėjimas vertybes ir elgesio normas trūkumą. Kartais tai lemia blogą LŠS vardo reprezentavimą, menkina šaulio įvaizdį. Spręsdami šią problemą asamblėjos dalyviai pasiūlė nustatyti didesnę amžiaus ribą, nuo kada būtų galima tapti visaverčiu sąjungos nariu. Buvo pasiūlyta, kad vaikai nuo 11 iki 13 metų galėtų dalyvauti sąjungos veikloje, tačiau tik nuo 13 metų galėtų duoti jaunojo šaulio pasižadėjimą ir būtų laikomi kandidatais į jaunuosius šaulius. Tik įrodęs, kad iš tikro nori tapti jaunuoju šauliu, kad moka atsakingai elgtis dėvėdamas uniformą, išlaikęs pirmąją pakopą ir davęs jaunojo šaulio pasižadėjimą galėtų tapti Lietuvos šaulių sąjungos nariu. Kandidatai į jaunuosius šaulius galėtų nešioti įvairią LŠS atributiką, įskaitant įvairaus dizaino civilinius marškinėlius ir kepuraites.

Renginio dalyviai taip pat atkreipė dėmesį į visuomeninių darbų svarbą šaulių veikloje. Jaunasis šaulys privalo būti aktyvus visuomeniniame gyvenime, todėl siūloma šią veiklą įtraukti rengiant pakopas. Siūlomi kriterijai:

- I IR II PAKOPA** – sudalyvauti arba prisidėti prie penkių visuomeninių renginių organizavimo.
- III PAKOPA** – koordinuoti tris visuomeninius renginius arba jiems vadovauti.
- IV PAKOPA** – perduoti turimą patirtį kitiems organizatoriams dviejų renginių metu. Tokios veiklos padidintų visos sąjungos aktyvumą, gerintų įvaizdį, formuotų didesnį žmonių pasitikėjimą ir suteiktų žinių bei patirties jaunesiems šauliams.

Po ilgų aptarimų ir diskusijų jaunieji šauliai taip pat pastebėjo, kad Lietuvos šaulių sąjungoje dažnai pasitaiko įvairių

komunikacinių nesusipratimų – stringa informacijos sklaida tarp rinktinių, rinktinių ir kuopų ar tarp regionų ir jų centrų. Dėl to jie pasiūlė įsteigti informacijos sklaidos ir tarpusavio komunikacijos grupes, kurios būtų sudarytos iš kelių asmenų ir prižiūrėtų joms priskirtus teritorinius LŠS darinius. Tokios grupės būtų atsakingos už rinktinių tarpusavio komunikavimą feisbuke ir gmail erdvėje, dalyvavimą rinktinių organizaciniuose susirinkimuose, rekomendacijų teikimą rinktinių vadams dėl aktyvaus įsitraukimo į rinktinės veiklą, vykdytų pavienių šaulių skleidžiamos informacijos socialiniuose tinkluose stebėseną. Visa tai paskatintų rinktinių veiklos efektyvumą, komunikacijos gerinimą ir elgesio normų kėlimą. Taip pat vienas iš siūlymų buvo sukurti vieną informacinę erdvę, kur būtų skelbiama informacija apie visos sąjungos ir atskirtų rinktinių renginius, naujausius konkursus ir kt. Ši duomenų bazė būtų atvira visiems šauliams.

Dar viena diskusijų tema buvo apie tai, kad neretai šauliai apleidžia savo veiklą. Pagrindinės to priežastys buvo įvardytos šios: dažnai jaunesiems šauliams, išsilaikiusiems visas pakopas, nebelieka ką veikti sąjungos mastu; baigę mokyklą šauliai, išvykę studijuoti, negrįžta į savo kuopas. Siekiant pašalinti šias problemas, buvo siūloma įvesti specialius kursus jaunesiems šauliams (pvz.: pirmosios medicininės pagalbos, orientavimosi vietovėje, grupinių užsiėmimų metodikos, išgyvenimo kursai ir pan.). Taip pat reiktų suaktyvinti jaunųjų šaulių ir kovinių šaulių bendradarbiavimą – tai galima padaryti vykdančioms kovinių šaulių pristatymus pakopinėse stovyklose bei koviniams šauliams vedant užsiėmimus jaunesiems šauliams. Dar vienas siūlymas – organizuoti renginius šaulių

Jaunieji šauliai pasiūlė rengti vienodus Šaulių sąjungos pristatymus visos Lietuvos mastu, surinkti vienodą metodinę informaciją instruktoriams, įtraukiant ir uniformos dėvėjimo statutą. Visa tai mažintų rinktinių bei kuopų atskirtį, visuomenei parodytų LŠS vieningumą.

bendruomenei, skiriant ypatingą dėmesį vidutinio amžiaus šauliams (18–30 m.) – kad būtų užmezgami tarpusavio ryšiai, parodomos šaulio veiklos alternatyvos, kurios gali sudominti ketinančius išeiti iš sąjungos. Asamblėjos dalyvių nuomone, tai padėtų plėsti ir stiprinti šaulių sąjungos bendruomenę.

Asamblėjos dalyviai taip pat atkreipė dėmesį į šaulių sąjungos vienodumą. Aptariant įvairias situacijas buvo iškelta uniformos dėvėjimo taisyklių nesilaikymo problema, taip pat nevienodos kompetencijos skirtinguose daliniuose. Jaunieji šauliai pasiūlė rengti

vienodus šaulių sąjungos pristatymus visos Lietuvos mastu, surinkti vienodą metodinę informaciją instruktoriams, įtraukiant ir uniformos dėvėjimo statutą. Visa tai mažintų rinktinių bei kuopų atskirtį, visuomenei parodytų LŠS vieningumą. Asamblėjoje dalyvavę jaunieji šauliai ypač daug diskutavo apie karinę vadų kompetenciją. Dauguma sutiko, kad vadai su kovine patirtimi ar išėję į atsargą itin motyvuoja jaunuosius šaulius aktyviai prisidėti prie šauliškos veiklos. Tačiau dalis dabartinių vadų stokoja karinių žinių. Dėl to siūloma skiriant vadus visos LŠS mastu atsižvelgti į jų karinę patirtį, tarnavimą Lietuvos kariuomenėje ir vadais skirti tik karinį parengtumą turinčius asmenis.

Kitas dalykas, ko pasigedo jaunimas, – aktyvesnio socialinių tinklų išnaudojimo LŠS veiklai populiarinti. Siūloma Lietuvos šaulių sąjungai susikurti instagramo paskyrą, kad būtų galima bendrauti su šauliška visuomene nuotoliniu būdu naudojant beveik vien vaizdinę informaciją ir taip susilaukti didesnio civilių dėmesio.

Taip pat buvo pastebėta, kad vienas iš efektyviausių būdų jaunesiems šauliams išreikšti savo nuomonę įvairiais klausimais yra Jaunųjų šaulių taryba. Visgi šiandien veikloje jaunieji šauliai pasigenda aiškesnio savo balso. Buvo pasiūlyta, kad Jaunųjų šaulių tarybai galėtų priklausyti jaunieji šauliai, turintys bent III pakopą ir daugiau nei 15 metų, o atstovus į ją turėtų rinkti ne rinktinių vadai, o patys jaunieji šauliai.

Taigi, galime tikrai pasidžiaugti asamblėjoje dalyvavusiais jaunaisiais šauliais, kurie noriai prisideda prie visos LŠS gerinimo, drąsiai reiškia savo pasiūlymus ir rūpinasi ateitimi. Labai tikimės, jog į jų nuomonę bus atsižvelgta ir priimti sprendimai sėkmingai bus įgyvendinti ateityje. ✕

JAUNŲJŲ ŠAULIŲ STOVYKLA „TĖVYNĖS LABUI“

11

Tekstas Jolita Mockaitienė, Eržvilko jaunųjų šaulių būrelio vadovė

Birželio 18–23 dienomis Smalininkų technologijos ir verslo mokykloje stovyklavo per šimtą Tauragės apskrities jaunųjų šaulių ir besidominčiųjų šauliška veikla. Stovyklautojai sudarė keturis jaunųjų šaulių būrius, į gretas įsiliejo 20 jaunuolių iš vakarų Ukrainos Ternopilio miesto. Stovyklą organizavo LDK Kęstučio šaulių 7-oji rinktinė.

Stovyklos tikslas – baigti Lietuvos šaulių sąjungos jaunųjų šaulių ugdymo I ir II pakopos kursą ir daugiau susipažinti su šauliška veikla, pabendrauti. Būriams vadovavo vadai ir būrininkai-jaunieji šauliai, jau turintys patirtį ir išlaikę bent II pakopą. Paskaitas ir užsiėmimus vedė KASP instruktoriai. Tvarką ir darną stovykloje visą parą prižiūrėjo komendantas ir atskirų padalinių būrelių vadovai, dirbantys stovykloje.

Nepajutome, kaip prabėgo laikas stovykloje, nes vyko daug įdomios veiklos, praktinių ir teorinių užsiėmimų. Savaitė stovykloje ėjo pagal sudarytą tvarkaraštį ir griežtą sukurintą tvarką, kur didelis dėmesys skiriamas disciplinai, drausmei, kūrybingumui, sumanumui, tvarkai. Taip pat nepamirštos kartinės šaulio savybės, kaip pagarba, žodžio tesėjimas, patriotiškumas. Kiekvieną rytą septintą valandą stovyklautojus skambutis kviesdavo į mankštą.

Veiklos nė vienas netrūko: mažesnieji galėjo mėgautis judriais žaidimais, pažintiniais užsiėmimais; jaunieji šauliai, laikantys I ir II pakopas, mokėsi karybos pradmenų, išgyvenimo pagrindų, šaudymo, taktinių principų, orientavimosi ir įvairių karo subtilybių – buvo pratinama prie kariško režimo. Jaunimas turėjo galimybę susipažinti su sukurtais profesijomis, jų ypatumais. Į stovyklą atvyko Jurbarko policijos komisariato pareigūnai. Jie pademonstravo savo techniką, pristatė kinologo profesiją, darbo su keturkoju kolega ypatumus. Priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos komanda supažindino su studijų galimybėmis, reikalavimais stojantiesiems, darbo ypatumais. Vėliau smalsus jaunimas galėjo apžiūrėti techniką, ją išbandyti. Įgyti

naujų istorinių žinių padėjo paskaitos, kurias vedė karo meno žinovai iš Kauno karo muziejaus. Jaunieji šauliai galėjo palyginti, paanalizuoti gyvenimo sąlygas sovietinėje santvarkoje ir to laiko Amerikoje, išsamiau peržvelgti partizaninio judėjimo Lietuvoje tendencijas. Jei yra karas – bus ir žaizdų... Pirmosios pagalbos suteikimo pradmenis demonstravo Tauragės visuomenės sveikatos biuro darbuotojos. Jaunieji šauliai galėjo tobulinti gaivinimo procedūros gebėjimus, mokytis pagelbėti užspringus ir kt.

Stovyklautojams buvo pasiūlyta ne tik užsiėmimų žinioms gilinti, bet ir pramogų. Jaunieji šauliai surengė meninių pasirodymų vakarą, kur pristatė savo kūrybos dainas, šokius ir menines kompozicijas. Džiugu, kad kartu dalyvavo ir svečiai iš Ukrainos – galėjome paklausti gyvos ukrainietiškos kalbos, jų dainų. Svečiai visus apdovanojo tautinėmis juostelėmis, o rinktinėi buvo padovanota Ukrainos vėliava. Stovyklos laikui einant į pabaigą, buvo surengta draugų ukrainiečių išlydėjimo ceremonija, per kurią jaunieji šauliai kartu giedojo Ukrainos himną. ✕

Visoje Lietuvoje vasarą vyksta jaunųjų šaulių stovyklos. Daugiau informacijos apie jas galite rasti tinklalapyje www.sauliusajunga.lt

PASKAITOS APIE SAUGŲ ELGESĮ PRIE VANDENS PAGĖGIŲ JAUNIMUI

12

LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės informacija

Pratęsti mokslo metai ugdymo įstaigose Pagėgių jaunimui buvo papildyti saugaus elgesio prie vandens, vandenyje ir valtyje užsiėmimais. Saulėti ir šilti orai Pagėgių ugniagesiams ir jauniems ugniagesiams-šauliams labai padėjo.

Užsiėmimai buvo iš dviejų dalių: iš pradžių jaunimas supažindintas su saugaus elgesio prie vandens taisyklėmis, vėliau buvo leista išbandyti maudynes su gelbėjimo liemenėmis ir saugiai plaukti valtimi. Iš viso užsiėmimuose dalyvavo daugiau nei 150 jaunuolių iš Pagėgių savivaldybės ugdymo įstaigų. Mokyklos paskutinėmis mokslo metų savaitėmis vykdė turistinius žygius, išvykas prie vandens telkinių, todėl užsiėmimai labai praverė praktiškai, nes mokytojams buvo saugu ir ramu, kai vaikai užimti naudingais mokymais. Pagėgių jaunieji ugniagesiai-šauliai labai padėjo vyresniesiems kolegoms – užtikrino saugumą prie vandens ir valtyje.

Ugniagesiai primena gyventojams, kad vandens telkiniai yra labiau pavojingi, nei įprasta manyti. Pramogos vandenyje slepia daugiau pavojų, nei gaunama pramogos. Neapdairu ir kvaila galvoti, kad vandenyje pramogauti yra saugu neturint asmeninių gelbėjimo liemenių ar pirminių gelbėjimo

priemonių. Maudynės vandenyje, pasiplaukiojimai valtimi ar iškylos prie vandens telkinių saugios tik apsirūpinus gelbėjimo liemenėmis ir priemonėmis. Suaugusieji privalo jomis pasirūpinti, kad galėtų jaustis ramūs išskylaudami su šeima.

Siekiant išvengti dvigubų-trigubų skendimų, yra draudžiama gelbėti skęstantįjį, jei neturite priemonių ar įgūdžių, kaip tą atlikti. Nustatyta, kad net 5 metų vaikas gali paskandinti suaugusįjį – jo rankų sukabinimas skęstant tampa toks stiprus, kad neįmanoma išsilaivinti. Priėmę sprendimą gelbėti skęstantįjį, turite tiksliai žinoti, ką ir kaip darysite.

Daugiametė praktika rodo, kad dažniausiai skęsta patys gyvybingiausi ir brangiausi mūsų artimieji. Pagrindinė skendimų priežastis yra kūno ir vandens temperatūrų skirtumas. Ilgiau pabuvus vandenyje, kūno temperatūra nukrenta ir sumažėja raumenų ir kitų organų aprūpinimas deguonimi, o judant vandenyje mūsų raumenys greičiau pavargsta, todėl gali ištikti mėšlungis, sutrinka širdies ritmas, galima apalpti. Taip pat gali nutikti plaukiojant tvenkinį, kuriame yra pratekančių vėsių vandens srovių. Viso to galima išvengti darant reguliarias pertraukas tarp maudynių ir sušylant

krante. Rekomenduotina į vandenį galima bristi tik vilkink gelbėjimo liemenę, nes ištikus nenumatytam atvejui ir nesuteikus operatyvios pagalbos per vieną dvi minutes žmogus paskęsta, o ugniagesiams gelbėtojams tenka tik ieškoti skenduolių ir gražinti jų kūnus artimiesiems.

Kitos skendimų priežastys – iškritimas iš valtės ir žvejų kelių [braidžiojimo kelnės] dėvėjimas. Valtimi plaukti galima tik vilkint gelbėjimo liemenę, nes iškritus iš valtės be kitų pagalbos atgal į ją įlipti nepavyks, o patiriamas stresas ir šokas akimirksniu sukelia paniką tiek įkritusiam, tiek likusiems valtyje. Braidžiojimo kelnės pavojingos tuo, kad įbridus per giliai vandens gali patekti į vidų, tada jau prasideda negrįžtantys procesai – kelnės dėl oro kamščio kojose apverčia žveją ir neleidžia jam atsistoti – nuskęstama labai greitai.

Ugniagesiai tiki, kad gyventojai sąmoningės ir be gelbėjimo liemenių nelips į vandenį. Mūsų ir mūsų vaikų sveikata ir gyvybė juk patys brangiausi. Renkantis liemenę būtina atkreipti dėmesį į suveržimo ir susėgimo sagtis – jos turi saugiai ir tvirtai fiksuoti liemenę prie kūno, privalo būti sagtis tvirtinimui tarp kojų [kad žmogus neišsinerėtų iš liemenės]. ✕

13

Simbolinė – Pilietinio pasipriešinimo – dieną, gegužės 14-ąją, Vytauto Didžiojo universitetas (VDU) ir Lietuvos šalių sąjunga (LŠS) pasirašė bendradarbiavimo sutartį. Sutarties tikslas – atnaujinti ir sustiprinti dviejų institucijų puoselėjamas tradicijas plėtojant bendrą ateities viziją atitinkantį bendradarbiavimą tarp Lietuvos šalių sąjungos narių ir Vytauto Didžiojo universiteto akademinės bendruomenės, kartu ugdyti kūrybišką, modernią ir pilietišką bendruomenę, stiprinti socialinę partnerystę.

LŠS ir VDU bendradarbiavimo tradicija, apėmusi abiejų institucijų korporacinio veikimo, pilietinio ugdymo ir valstybės gynybinių pajėgumų stiprinimo sritis, siekia Pirmosios Lietuvos Respublikos laikus. Remiantis nauja bendradarbiavimo sutartimi, LŠS įsipareigoja organizuoti VDU studentų praktikas, sudaryti sąlygas VDU mokslo darbuotojams ir studentams atlikti mokslinius tyrimus sąjungos padaliniuose, siūlyti temas studentų tiriamiesiems ir diplominiams darbams, publikuoti mokslinius ir mokslo populiarinimo darbus Lietuvos istorijos klausimais LŠS leidiniuose, skirtuose plačiai visuomenei.

Šia gražia proga pristatome Vytauto Didžiojo universitetą. Kaune veikiantis VDU yra pirmasis *artes liberales* (lot. „laisvieji menai“) universitetas Lietuvoje, kuriame gilios klasikinio universiteto tradicijos jungiamos su inovatyviu studijų programų ir mokslo traktavimu.

ŠIMTMEČIO TRADICIJOS LŠS IR VDU – ISTORIJA TĘSIASI

Artes liberales yra siejamas su idėja „lšsilavinimas 360°“ – tai gebėjimas vertinti problemas žvelgiant plačiau, lyg iš paukščio skrydžio. „Universalios žinios yra būdas kurti technologines ir socialines inovacijas dviejų ir daugiau skirtingų disciplinų sankirtoje, o kartu tai tvirtas pagrindas, atliepantis rytdienos iššūkius“, – teigia VDU rektorius prof. Juozas Augutis.

VDU PIRMTAKAS – LIETUVOS UNIVERSITETAS

1918 m. vasario 16 d. Lietuvai paskelbus politinę nepriklausomybę šalies šviesuomenė vienu svarbiausių uždavinių laikė lietuviško universiteto įkūrimą. VDU metraštis pradėtas rašyti 1922 metais, kai buvo įkurtas Lietuvos universitetas. Tuo metu tai buvo vienintelė lietuviška aukštoji mokykla, ji tapo gyvybiškai svarbiu šalies kultūros, mokslo bei modernios, laisvos intelektualios minties židiniu. 1930-aisiais, minint kunigaikščio Vytauto Didžiojo 500 metų mirties sukaktį, Lietuvos universitetui Kaune buvo suteiktas Vytauto Didžiojo vardas.

Tarpukariu universitete studijavo ir dėstė dauguma žymių to meto intelektualų, aukščiausių Lietuvos pareigūnų, valstybės veikėjų: Lietuvos prezidentas Antanas Smetona, Maironis, Juozas Tumas-Vaižgantas, Vincas Mykolaitis-Putinas, Vincas Krėvė-Mickevičius, Balys Sruoga, Mykolas ir Vaclovas Biržiškos, Kazimieras Būga, Jonas Jablonskis, Tadas Ivanauskas, Mykolas Romeris, Stasys Šalkauskis, Levas Karsavinas ir daug kitų legendinių profesorių.

REMIAMASI GERIAUSIŲ PASAULIO UNIVERSITETŲ PATIRTIMI

1950 metais sovietų valdžiai universitetą uždarius, VDU akademinė tradicija vystėsi išeivijoje. 1989 metais bendromis Lietuvos ir diasporos mokslininkų pastangomis universitetas buvo atkurtas – VDU tapo pirmąją šalyje autonomiška aukštąja mokykla. Buvo remiamasi Vakarų universitetų patirtimi. VDU buvo pirmoji Lietuvos aukštoji mokykla, kurioje pradėtos bakalauro, magistro ir daktaro studijos, įdiegta moderni Harvardo universiteto (JAV) modeliui grįsta studijų koncepcija. Šiandien tarp VDU partnerių yra prestižiniai universitetai visuose pasaulio kraštuose – nuo Suomijos iki Pietų Korėjos.

Nuo universiteto įkūrimo beveik 80-čiai Lietuvai ir VDU nusipelnusių asmenų suteiktas VDU garbės daktaro arba garbės profesoriaus vardas. Tarp jų – prezidentai, Nepriklausomybės Akto signatarai, istorikai, archeologai, politologai, tarptautinį pripažinimą pelnę poetai, VDU bendruomenės nariai, pasaulio ir Lietuvos intelektualai.

Dabar VDU dirba daug žymių mokslininkų, tokie kaip prof. Liudas Mažylis, prof. Egidijus Aleksandravičius, prof. Milda Ališauskienė, doc. Rytis Zemkauskas, prof. Jonas Ruškus, prof. Gintautas Mažeikis, prof. Jonas Vaičenonis, prof. Alpo Rusi, prof. Algis Krupavičius, fotomenininkas Romualdas Požerskis, prof. Egdūnas Račius, prof. Aukšė Balčytienė, prof. Audronė Nugaraitė, prof. Tomas Krilavičius.

TARPTAUTIŠKAS IR TARPDISCIPLINIŠKAS

Iš kitų Lietuvos universitetų VDU išsiskiria studentams suteikiama laisve rinktis, nuoseklia tarpdisciplininių studijų ir tyrimų plėtra, tarptautiškumu (užsienio dėstytojai ir studentai sudaro 20 proc. visos akademinės bendruomenės). Šios aukštosios mokyklos mokslinis potencialas įvertintas aukščiausiais balais Lietuvoje. Remiantis Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro MOSTA tarptautiniu vertinimu, VDU Lietuvoje yra vienas iš lyderių socialinių, humanitarinių, menų ir biomedicinos mokslų ir studijų srityse. VDU vysto akademinio meistriškumo centrus edukologijos, socialinių inovacijų, kūrybinių industrijų, skaitmeninės humanitarikos, biotechnologijų, neurotechnologijų, dirbtinio intelekto technologijų, diasporos ir kituose tyrimuose.

VDU yra 10 fakultetų, 30 studijų centrų ir institutų, 50 laboratorijų ir specializuotų auditorijų, veikia moderni biblioteka, kurioje yra sukaupta daugiau nei 280 tūkst. leidinių ir publikacijų. Daugiakalbis ir pasaulinius ryšius palaikantis universitetas yra pasirašęs apie 400 bendradarbiavimo sutarčių su mokslo ir studijų institucijomis iš 61 pasaulio šalies, vykdo tarptautinius projektus, studentų ir darbuotojų mainus. Čia galima mokytis 30 skirtingų kalbų.

VISŲ SRIČIŲ STUDIJOS IR VERSLUMO UGDYMAS

Universitetas vysto šias studijų ir mokslinių tyrimų kryptis: ekonomiką, teisę, visuomenės mokslus, humanitariką, menus, medijas, kultūros, žmogaus elgsenos, komunikacijos, politikos, fizinius ir technologinius mokslus bei edukologiją – naujos kartos mokytojų rengimą ir kvalifikacijos tobulinimą, taip pat bioekonomikos, atsinaujinančios ir alternatyviosios energetikos, klimato kaitos tyrimus.

Reaguodamas į besikeičiantį pasaulį ir žmonių poreikius, VDU nuolat pertvarko studijų programas: kuriamos tarpsritinės programos (neurotechnologijos, multimedijos, filosofija ir politinė kritika, teisė ir finansai ir kt.), jungtinės programos su užsienio universitetais (sociolingvistika ir daugiakalbystė, Rytų Europos studijos ir tyrimai, sporto vadyba ir kt.). Studijų programose diegiamas verslumo ugdymo modelis.

Anot rektoriaus J. Augučio, svarbu, kad absolventų gebėjimai leistų jiems lengvai ne tik įsidarbinti ar įdarbinti save, bet ir, esant reikalui, keisti specialybę: „Šiandien svarbiausiais įrankiais tampa gebėjimas įgytas žinias kūrybiškai pritaikyti įvairiose srityse, lankstumas, smalsumas. Tam VDU

yra įkurtas Verslo praktikų centras, kuris bendradarbiauja su 60 didžiausių Lietuvoje veikiančių įmonių ir suteikia studentams galimybių tyrinėti realius verslo įmonių atvejus. VDU Verslo praktikų centras yra verslumo ugdymo lyderis Lietuvoje – 2017 m. vienintelis Baltijos šalyse gavęs Europos Komisijos apdovanojimą.“

ĮDIEGTA UNIKALI INDIVIDUALIŲ STUDIJŲ SISTEMA

VDU pirmasis Lietuvoje pristatė naują motyvuotiems studentams – unikalią individualių studijų sistemą „Academia Cum Laude“, kuri suteikia galimybes studijuojantiems rinktis dalykus *artes liberales* principu ir visų studijų metu dirbti su pasirinktu savo srities profesionalu, aukščiausio tarptautinio lygio mokslininku, tyrėju ar pripažintu menininku (kuratoriumi). Šios Lietuvoje precedento neturinčios studijos derina Harvardo (JAV) ir Kembridžo [Didžioji Britanija] universitetų studijų modelius bei leidžia studentams patiems pasirinkti, kaip studijuoti, – plečiant ar gilinant savo žinias. Diplomas „Cum Laude“ (lot. „su pagyrimu“) teikiamas daugelyje pasaulio universitetų studentams, kurie baigė studijas ypač aukštais balais.

BURIANTIS VISO PASAULIO LIETUVIUS

Projektas „Pasaulio lietuvių universitetas“ buria lietuvių diasporą, skatina išeivijos ir Lietuvos mokslininkų bei studentų bendradarbiavimą dalyvaujant akademiniuose projektuose, pritraukia besidominčius Lietuva bei jos kultūra ir vienija daug veiklų: visus metus organizuojamus kursus, nuotolinio mokymosi galimybes, mainų programas, stažuotes. Vienas iš projekto „Pasaulio lietuvių universitetas“ partnerių yra VDU Lietuvių išeivijos institutas, kaupiantis ir tyrinėjantis išeivių kultūrinę, politinę ir

mokslinį palikimą. Čia dirba skirtingų sričių mokslininkai, nagrinėjantys lietuvių egzilio istorijos, literatūros, šiuolaikinės migracijos problemas.

ATSAKINGAS IR DEMOKRATIŠKAS

VDU yra socialiai atsakingas, liberalus ir demokratiškas universitetas, didelį dėmesį skiriantis žmogaus teisių ir lygybės klausimams. 2017 metų pabaigoje duris atvėrė Andrejaus Sacharovo demokratijos plėtros tyrimų centras, kuriame nagrinėjama žmogaus ir pilietinių teisių problematika, vykdomi Rytų Centrinės Europos šalių politikos tyrimai ir studijos, aiškinamasi, kaip jos laikosi tarptautinių įsipareigojimų ir pažadų saugoti žmogaus bei pilietines teises.

Ne mažiau reikšmingą veiklą vykdo ir jau beveik dešimtmetį veikiantis Energetinio saugumo tyrimų centras – jungtinis VDU ir Lietuvos energetikos instituto padalinys. Analizuodami pasaulinę patirtį, mokslininkai čia vykdo įvairius tyrimus, susijusius su energetiniu saugumu, vertina technologines, ekonomines, geopolitines ir kitas grėsmes energetikai, nagrinėja šių grėsmių tikėtinumą ir galimas pasekmes, dalyvauja tarptautinėse energetinio saugumo tyrimų programose, projektuose, konferencijose. ✕

1. VDU suteikia tvirtus pagrindus šiandienos iššūkiams.

2. LŠS ir VDU vadovybė (iš kairės: LŠS štabo Visuomenės informavimo specialistė Lolita Sipavičienė, VDU rektorius prof. Juozas Augutis, LŠS vadas plk. lt. Gintaras Koryzna, Tarptautinių ryšių prorektorė prof. Ineta Dabašinskienė, LŠS vado pavaduotojas ats. mjr. Židrunas Šadauskis, istorikas prof. Jonas Vaičenonis, VDU Humanitarinių mokslų fakulteto prodekanas dr. Giedrius Janauskas)

1.

MOTERYS SU KREPŠINIO KAMUOLIU PIRMOJOJE LIETUVOS RESPUBLIKOJE

Tekstas Alvydas Žukauskas,
Vytauto Didžiojo universitetas

Didžioji dauguma žmonių, net ir nesidominčių sportu, galėtų paminėti faktą, kad Lietuvos vyrų krepšinio rinktinė yra ne kartą tapusi Europos čempione. Neretas galėtų net nurodyti metus, kada tai įvyko, taip pat paminėtų kitus svarbius Lietuvos krepšinio pasiekimus – tiek rinktinių, tiek klubinių komandų. Bėda ta, kad bene visas dėmesys, straipsniai ir pan. nukreipti išimtinai vien į vyrų krepšinį.

Moterų krepšinis tarsi lieka nuošalyje, visuomenės dėmesys bei žinios apie jį kur kas mažesni. O juk būtent moterys labai stipriai prisidėjo prie to, kad krepšinis užaugtų iki tokio lygio, kokį turime dabar. Ar daug žmonių žino apie tai, jog pirmosios krepšinį Lietuvoje pradėjo žaisti moterys, Lietuvos moterų rinktinė jau pirmajame Europos čempionate nuskynė medalius, o Kauno sporto halės istorija prasidėjo nuo moterų komandų rungtynių?

MOTERYS – KREPŠINIO PRADININKĖS LIETUVOJE

Nors pirmąsias oficialias krepšinio rungtynes sužaidė vyrai, krepšinio pradininkėmis šalyje reikėtų laikyti būtent moteris. Sporto entuziastės, daugkartinės įvairių sporto šakų Lietuvos čempionės Elenos Kubiliūnaitės-Garbačiauskienės pastangomis Kaune ant Vytauto kalno 1921 metais buvo įrengta pirmoji šalyje krepšinio aikštelė, o kiek anksčiau iš į Lietuvą užsukusių Rygos YMCA futbolininkų pavyko gauti krepšinio taisykles (dar iki prasidedant pirmosioms šalies krepšinio pirmenybėms jos buvo išspausdintos žurnale „Trimitas“ Nr. 33 [103]). Į prasidėjusias treniruotes rinkdavosi daugiausia moterys – vyrai užsukdavo tik retkarčiais, dažnai tik dėl to, kad aikštelė buvo pakeliui iš futbolo ir beisbolo treniruočių.

Po metų vykusių treniruočių 1922 m. rugsėjo 10 d. įvyko pirmosios oficialios moterų krepšinio rungtynės, kuriose susitiko Lietuvos fizinio lavinimosi sąjungos (LFLS) ir Lietuvos šaulių sąjungos (LŠS) Kauno šaulių būrio krepšininkės. Nuo šių varžybų nepraėjus nė mėnesiui suruoštas pirmasis šalies moterų krepšinio čempionatas – jame dalyvavo tos pačios komandos, o nugalėtojos turėjo būti išaiškintos trijų rungtynių serijoje. Vis dėlto prireikė ir ketvirtojo žaidimo, nes rezultatai buvo tokie: 8:2, 4:4 ir 2:4. Lemiamas rungtynės 4:0 laimėjusi LFLS komanda tapo pirmąja

Lietuvos čempione. Rungtynėms teisėjavo įvairių sporto šakų Lietuvoje puoselėtojas, tuometinis LFLS vadovas leitenantas Steponas Darius. Įdomu paminėti ir tai, kad būtent šių varžybų metu S. Darius krepšinio aikštelėje sutiko savo būsimą žmoną Jaunutę Škėmaitę. Ji LŠS komandoje žaidė centro puolėja, už neleistiną varžovės stabdymą S. Darius jai skyrė pražangą.

Naujoji sporto šaka patiko daugumai sportininkų – praėjus viso labo vieniems metams nuo pirmojo mačo jau buvo susibūrusios 24 moterų komandos. Nors vyrų ekipų taip pat nestigo, jie į krepšinį žvelgė tarsi per atstumą, neretai pavadindami „bobų zabova“. Tiesa, krepšiniu daugiausia užsiėmė kitų sporto šakų atstovės kaip savotišku priedu prie pagrindinių sportų. Pavyzdžiui, Kauno šaulių būrio krepšinio komandoje žaidusi Bronė Žukauskaitė 1922-ųjų Lietuvos lengvosios atletikos pirmenybėse užėmė prizines vietas rutulio stūmimo, šuolio į aukštį, 100 metrų bėgimo bei estafetės 4X100 m rungtyse. Kita vertus, tai turėjo ir neigiamų pasekmių. Dėl to, kad krepšinis nebuvo laikomas pagrindine sporto šaka, specialiai jam reikalingi įgūdžiai nebuvo tobulinami, todėl nuo pat pirmųjų pirmenybių buvo žaidžiama primityviai ir pažangos nebuvo matyti. Be to, krepšinis susidūrė su didele kitų sporto šakų konkurencija, nes šiuo sportu, kaip ir dauguma kitų, sąlygos leido užsiimti tik vasarą – nebuvo nė vienos salės,

01

Lietuvos moterų krepšinio rinktinė Europos čempionato apdovanojimų ceremonijos metu. Iš kairės: J. Jazbutienė, S. Markevičienė, T. Karumnaite, S. Astrauskaitė, G. Miuleraite, A. Vailokaitytė, P. Kalvaitienė, B. Didžiulytė, E. Vaškelytė, J. Makūnaitė.

Nuotraukos šaltinis: Stanislovas Stonkus, *Septyniasdešimt mūsų krepšinio metų* (Vilnius: Velda, 1922), 52.

02

Lietuvos moterų krepšinio rinktinė prieš išvykstant į Europos čempionatą. Iš kairės: klūpi E. Vaškelytė, G. Miuleraite, B. Didžiulytė, A. Vailokaitytė, J. Makūnaitė; stovi treneris F. Kriaučiūnas, S. Markevičienė, T. Karumnaite, P. Kalvaitienė, S. Astrauskaitė, J. Jazbutienė, komandos vadovas V. Blinstrubas.

Nuotraukos šaltinis: Algimantas Bertašius ir Stanislovas Stonkus, *Su Lietuvos vardu per Europą, per pasaulį. Lietuvos krepšinio rinktinių kelias (1925-2013 m.)* (Vilnius: Alma littera, 2014), 133.

Didele paspirties banga krepšiniui laikytini 1934 metais atidaryti Kūno kultūros rūmai – juose įrengta erdvi sporto salė, kurioje buvo galima žaisti, nors pagal projektą ji buvo skirta tenisui.

kur būtų galima žaisti šaltuoju sezonu. Todėl susidomėjimas krepšiniu po truputėlį vis mažėjo.

PIRMOSIOS TRENIRUOČIŲ PATALPOS

Nuo 1929 iki 1932 metų Lietuvos krepšinio čempionatai nebuvo rengiami, įvyko vos keletas rungtynių. Tik 1932-ųjų pabaigoje sporto reikalams žiemą buvo išsinuomos Kauno vasaros teatro patalpos: jose įrengti krepšiai, pradėta treniruotis ir vėl mėginta žaisti. Tiesa, kelerių metų pertrauka padarė didelę įtaką: dviejų stipriausių 1933-ųjų Lietuvos moterų krepšinio komandų – Lietuvos dviračių sąjungos (LDS) ir „Makabi“ – tarpusavio dvikovos baigėsi rezultatais 0:0, 2:2 ir 1:0.

Didele paspirties banga krepšiniui laikytini 1934 metais atidaryti Kūno kultūros rūmai – juose įrengta erdvi sporto salė, kurioje buvo galima žaisti, nors pagal projektą ji buvo

skirta tenisui. Lyginant su Vasaros teatro sale, kur pro lentų plyšius švilpudavo vėjas, o patalpa tebuvo šildoma geležine krosnele, kurią kūrendavo patys žaidėjai, tai buvo didžiulis šuolis. Pamažu nusistovėjo ir varžybų sistema bei komandų kiekis. Įprastai pirmenybėse, rengiamose šaltuoju metų laiku, dalyvaudavo šešios arba septynios komandos, žaisdavusios dviejų arba trijų ratų sistema. Daugiausia, net 10 kartų, iki pirmosios sovietinės okupacijos metų Lietuvos čempionėmis tapo LFLS krepšininkės. Be apdovanojimų neliko ir šaulės – 1939–1940 m. trečiąją vietą šalies čempionate užėmė LŠS sporto klubas „Grandis“.

Imtos organizuoti ir kitokios varžybos. Dar iki sąstingio periodo ketverius metus krepšininkės kovojo dėl taurės, kurią įsteigė operos dainininkė Vincė Jonuškaitė-Zaunienė: triskart taurę laimėjo LFLS, kartą –

03

Moterys šaulės Šaulių sąjungos 20-mečio šventėje Kaune, po krepšinio varžybų. „Trimitas“, 1939 m.

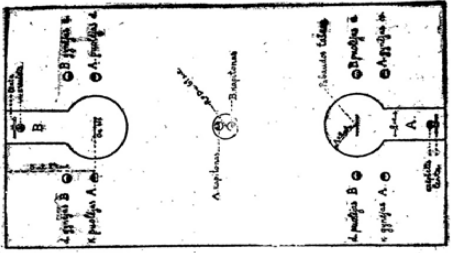
Lietuvos centrinio valstybės archyvo nuotrauka

Keli tūkstančiai žiūrovų, tarp kurių buvo ir pirmenybių Garbės prezidentas Benitas Mussolinis, liko nemaloniai nustebinti Lietuvos rinktinės: įvėlusios italų krepšininkes į lėtą, taktinį žaidimą, mūsiškės išplėšė pergalę 23:21.

„Makabio“ žaidėjos. Prabėgus dešimtmečiui nuo pirmųjų tokių varžybų, 1935-aisiais taurės turnyras buvo atgaivintas – dėl trofėjaus, pavadinto Kauno taure, komandos varžydavosi dukart per metus, rudenį ir pavasarį.

Provincijos krepšininkės taip pat turėjo galimybę išmėginti savo jėgas įvairiuose turnyruose. Moksleivių komandos kovodavo dėl Kanados taurės. Ypač situacija pagyvėjo po to, kai 1937-aisiais Lietuvos vyrų krepšinio rinktinė pirmą kartą tapo Europos čempione. Pirmojoje Lietuvos tautinėje olimpiadoje [1938 m.] užsiregistravo dalyvauti po 16 moterų ir moksleivių komandų iš visos šalies. Savo pirmenybes turėjo ir studentai, darbo kolektyvai, miestai, o LŠS dvidešimtmečiui skirtoje sporto šventėje dalyvavo vien provincijos krepšininkės. Kai kurie klubai sugebėjo užmegzti kontaktus su užsieniu – vyko mačai su Latvijos bei Estijos krepšininkėmis, tolimiausias maršrutas į užsienį pasiekė net Italiją.

I EUROPOS MOTERŲ KREPŠINIO ČEMPIONATAS ITALIJOJE
1938-ųjų viduryje dviem pergalėmis prieš Estiją ir Latviją tarptautinėje arenoje debiutavusi šalies moterų nacionalinė komanda spalio pradžioje išvyko į Romą dalyvauti pirmajame Europos moterų krepšinio čempionate. Dešimt krepšininkių, vadovaujamų Senojo žemyno čempionu jau tapusio Felikso Kriaučiūno, Italijos sostinė pasiekė už jau minėtos V. Jonuškaitės-Zaunienės bei kitų sportą mylinčių žmonių suaukotas lėšas. O pačioje Romoje dar nė neprasidėjęs čempionatui Lietuvos rinktinė tapo viena populiariausių komandų, mat tiek atidarymo iškilmėse, tiek ir kituose

04

1922 metų Lietuvos čempionė LFLS komanda. Iš kairės: G. Rimkaitė, A. Vaitelytė, E. Garbačiauskienė, A. Karnauskaitė, A. Bulotaitė.

Nuotraukos šaltinis: Lietuvos sportas 11-12 (1922), 1.

susitikimuose už aikštelės ribų lietuvės buvo pasipuošusios tautiniais drabužiais. Tiesa, jau po pirmųjų turnyro rungtynių lietuvės populiarumo neteko, mat čempionate startavusios rungtynėmis su šeiminkėmis italėmis, jas nugalėjo. Keli tūkstančiai žiūrovų, tarp kurių buvo ir pirmenybių Garbės prezidentas Benitas Mussolinis, liko nemaloniai nustebinti Lietuvos rinktinės: įvėlusios italų krepšininkes į lėtą, taktinį žaidimą, mūsiškės išplėšė pergalę 23:21. Kita vertus, dėl tokios rungtynių baigties kaltos ne tik lietuvės. Rezultatui esant 18:15 po netaiklaus baudos metimo kamuolį atkovojošį Pjera Verrį, užuot pradėjusi naują ataką, įmetė kamuolį į savo komandos krepšį. Sutriko net teisėjai: ilgai tarėsi metimą vis dėlto įskaitė. Šie taškai turėjo lemiamą reikšmę rungtynių baigčiai.

Tarsi norėdamos įrodyti, kad ši pergalė nebuvo atsitiktinumas, kitą dieną Šveicarijos rinktinę Lietuvos krepšininkės įveikė kur kas užtikrinčiau – 28:10. Vėliau po lietuvių kojomis rezultatu 20:14 krito prancūzės (po pirmojo kėlinio mūsiškės pirmavo net 18:4). Likus sužaisti tik rungtynes su Lenkija, dieną prieš tai Lietuvos rinktinėi pagal čempionato tvarkaraštį buvo poilsio diena. Krepšininkės pasinaudojo pirmenybių organizatorių sudaryta turistine programa, susitiko su Romos gubernatoriumi bei Lietuvos įgaliotuoju ministru Italijoje Voldemaru Vytautu Čarneckiu. Tačiau dienos pabaiga poilsiu nekvėpėjo. Jau grįžtant atgal (rinktinė buvo apsistojusi šv. Kotrynos vieloje, Villa S. Catrina) sugedo du iš trijų pirmenybių organizatorių parūpintų automobilių. Kelioms krepšininkėms sėkmingai pasiekus gyvenamąją vietą, kitos turėjo 13 kilometrų eiti pėsčiomis, grįžo apie vidurnaktį. Pavargusios lietuvės paskutinę

Leidžiamas nuo 1920 m.

čempionato dieną turėjo stoti į kovą ne tik su Lenkijos rinktine, bet ir su Italijos nacionalinės komandos sirgaliais – visi jie palaikė lenkes, nes tik pastarųjų pergalė būtų leidusi italėms išsaugoti galimybes triumfuoti pirmenybėse. Deja, būtent taip ir atsitiko – Lietuvos rinktinė pralaimėjo 21:24 ir tai reiškė, kad trys komandos surinko po tiek pat pergalių ir pralaimėjimų. Suskaičiavus tarpusavio rungtynių taškų santykį paaiškėjo, kad pirmąją vietą užėmė Italija, antroji atiteko Lietuvai, trečioji – Lenkijai. Turint omenyje tai, kad į Senojo žemyno pirmenybes lietuvės išvyko be didelio triukšmo ir iškeltų tikslų (netrūko ir nuomonių, jog tai būsias tuščias žygis), toks pasiekimas buvo ir yra daugiau nei geras. Maža to, Genovaitė Miuleraitė buvo pripažinta geriausia Europos krepšininke, o Feliksas Kriaučiūnas – geriausiu treneriu. Tarp 10 labiausiai pasižymėjusių krepšininkių iš viso atsidūrė net penkios Lietuvos atstovės. Viena iš jų buvo LŠS klubo „Grandis“ žaidėja Stefanija Astrauskaitė, kuri per savo sportinę karjerą dar spėjo tapti daugkartine šalies krepšinio, tinklinio, plaukimo bei stalo teniso čempione.

Tiesa, kita išvyka į Italiją nenusisėkė jau kitaip: tarptautiniame turnyre 1939-ųjų rugpjūčio pabaigoje dalyvavusios LFLS krepšininkės namus aplinkiniais keliais pasiekė tik rugsėjo

viduryje, nes paskutinę turnyro dieną prasidėjo Antrasis pasaulinis karas ir nebuvo galima į Lietuvą grįžti per Vokietiją ir Lenkiją.

KAUNO IR VARŠUVOS RUNGTYNĖS LAIKINOJOJE SOSTINĖJE
Vien Europos pirmenybėmis Lietuvos moterų krepšinio rinktinės veikla neapsiribojo. Nacionalinė komanda nenustojo žaisti tarpvalstybinių mačų, neretai leisdavosi į keliones po atokesnius Lietuvos kampelius, žaisdama su vietos komandomis. Iš viso, dar pridėdant ir tarpusavio mačus, rinktinė sužaidė 23 rungtynes. Į šį skaičių neįtrauktos tarpmiestinės rungtynės, nors Kauno rinktinėje dažnai žaisdavo visos pajėgiausios to meto krepšininkės, o mačai savo atkaklumu bei svarba neretai nenusileisdavo ir tarpvalstybinėms akistatoms. 1939 m. gegužės 21 d. laikinojoje sostinėje susirėmė Kauno ir Varšuvos rinktinės. Akivaizdu, jog tuo metu tai buvo neeilinė akistata, turėjusi nemeną politinę potekstę, kurią dar labiau kurstė kaimyninės šalies spauda, teigdama, jog Kaune pirmą kartą skambėjo Lenkijos himnas, o rungtynės esą turi istorinę reikšmę. Taip pat prisiminta ir tai, jog neva dėl šiurkštaus lietuvių žaidimo 1938-ųjų Europos čempionate net trys lenkės turėjo palikti aikštę ir nebaigti dvikovos. Į visus šiuos pasisakymus Kauno rinktinė atsakė

Šaltiniai ir literatūra:
Stanislovas Stonkus, *Krepšinis. 100 žingsnių per pasaulį* [Kaunas: Atletas, 1991];
Stanislovas Stonkus, *Septyniadešimt mūsų krepšinio metų* [Vilnius: Velda, 1992];
Stanislovas Stonkus, *Krepšinis. Istorija, teorija, didaktika* [Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija, 2003];
Algimantas Bertašius ir Stanislovas Stonkus, *Su Lietuvos vardu per Europą, per pasaulį. Lietuvos krepšinio rinkinių kelias* [1925–2013 m.] [Vilnius: Alma littera, 2014];
Leonas Karaliūnas, *Vicečempionės* [Kaunas: Eurispauda, 2018];
Steponas Gečas, *Steponas Darius kariuomenėje ir Lietuvos sporte* [Vilnius: Lietuvos krašto apsaugos ministerija, 2005].

05

1922 metų Lietuvos čempionė LFLS komanda. Iš kairės: G. Rimkaitė, A. Vaitelytė, E. Garbačiauskienė, A. Karnauskaitė, A. Bulotaitė.

Nuotraukos šaltinis: Lietuvos sportas 11-12 (1922), 1.

rezultatu – 10 tūkstančių žiūrovų akivaizdoje 29:28 palaužė varžoves. Šios rungtynės buvo išskirtinės ir dėl dar vienos priežasties – jomis buvo atidarytas ne tik Europos vyrų krepšinio čempionatas, prasidėjęs jau kitą dieną, bet ir Kauno sporto halė – tik ką pastatytoje arenoje iki tol nebuvo sužaistas nė vienas mačas, jos parketas buvo išbandytas tik treniruočių metu. Kitaip tariant, net ir pačios Kauno sporto halės istorija prasidėjo nuo moterų krepšinio.

Iki pat pirmosios sovietinės okupacijos Lietuvos moterų krepšinis neretai ne tik ėjo koja kojon su vyrų krepšiniu, bet ir apskritai traukė šią sporto šaką pirmyn. Deja, moterų pasiekimai yra nepelnytai primiršti, juos būtina iš naujo traukti į dienos šviesą. Pernai moterų krepšinio bendruomenė turėjo progą švęsti 1997-ųjų Europos čempionato auksą, o šiemet sukanka 80 metų nuo pirmojo rimto pasiekimo tarptautiniuose turnyruose. Nors vyrų pasiekimai tarsi ir atrodo svaresni – 1937-aisiais ir 1939-aisiais senojo žemyno pirmenybėse iškovoti čempionų titulai – vis dėlto nei tituly, nei rinktinės, nei galbūt apskritai šios sporto šakos Lietuvoje nebūtų buvę, jei ne moterų įdirbis, XX amžiaus trečiojo dešimtmečio pradžioje šalyje pasėjęs krepšinio sėklą. x

PLONA RAUDONA LINIJA

Tekstas Vytaras Radzevičius

1854 metų lapkritį laikraščio „The Times“ karo korespondentas Willia-mas Russellas, siuntęs reportažus iš Krymo karo, pranešė apie didvyrišką britų gynybą prieš Rusijos kavaleri-jos ataką: „Tai buvo tarsi gėlių [gėlai – viena keltų kalbų, – aut past.] uola... plonas raudonas ruožas pakilo virš plieno linijos“ [Gaelic rock... a thin red streak topped up with a line of steel]. Šis aprašymas tapo posakio „plona raudona linija“ pirmtaku, o Russellas taip aprašė didvyrišką 93-ojo kalniečių pulko kovą Balaklavos mūšyje.

93-iasis kalniečių pulkas [93rd Highland-ers regiment] buvo įkurtas 1799 metais ir tradiciškai rinko karius iš kalnuotos šiaurinės Škotijos. 1854 metų rudenį pulkas gynė Balaklavą, mažą uostą Kryme, kurį britai naudojo kaip tiekimo bazę. Mažas miestelis turėjo milžinišką strateginę reikšmę ir jo praradimas būtų katastrofa.

Spalio 25-osios rytą rusai, matydami akivaizdžias spragas britų gynyboje, nutarė surengti staigią ataką ir užimti Balaklavą. Puolimą jie pradėjo artilerijos ugnimi. Maždaug 500 kalniečių pulko karių, vadovaujamų generolo sero Colino Campbello, buvo užėmę pozicijas tarp Balaklavos ir rusų pajėgų. Per artilerijos apšaudymą škotai slėpėsi už kalvos ir Rusi-jos pajėgoms buvo nematomi. Netrukus generolas pamatė, kad 400–800 raitelių dalinys rengiasi pleištu pralaužti gynybą ir įsiveržti į Balaklavą.

Campbellas išrikiavo savo karius kalvos viršūnėje. Būsimo mūšio vietoje stojo tyla. Ir tada Rusijos kavalerija visu greičiu paleido žirgus kalniečių pulko link. Kai rusų eskadronai pasirodė visu baisumu, britų sąjungininkai turkai flanguose iššovė aklą salvę ir... paspruko. Pasitikti priešą liko į dvi

eiles išrikiuoti, raudonais švarkais ir kiltais apsirengę kalniečiai. Po komandos prie šautuvų buvo prisegti durklai. Campbellas išjojo prieš rikiuotę ir sušuko: „Iš čia mes nesitrauksime, vyrai! Privalote mirti ten, kur stovite!“ [There is no retreat from here, men! You must die where you stand!]. Nedelsiant pasigirdo jaunesnio karininko atsakymas: „Taip,taip, sere Colinai, jei reikės, mes tai padarysime!“ [Aye, aye, Sir Colin, an needs be, we'll do that. [škotai dažnai „taip“ sako žodeliu „aye“, – aut. past.].

Atrodė, kad visu greičiu artėjančių rusų raitelių niekas nesulaikys, tačiau rau-dona rikiuotė nerodė jokių baimės ženklų. Priešingai, kalniečiai tiesiog virė iš nekan-trumo priimti kovą, atsirado net norinčių bėgti su durtuvais į priekį pasitikti rusų. „Devyniasdešimt trečias! Devyniasdešimt trečias! – sušuko Campbellas. – Velniop tą visą nekantrumą.“ Po šių žodžių kariai susikaupė ir trenkė dvi šautuvų salves – vieną likus maždaug 450 metrų, kitą – 200 metrų iki susidūrimo. Tai sustabdė pirmą rusų ataką, tačiau jie persigrupavo ir vėl pasileido visu greičiu pirmyn, bandydami apeiti rikiuotę nepridengtu dešiniuuoju flangu. Kalniečiai laikėsi rikiuotės ir tvark-ingai sukosi pasitikti priešo, iššaudami kelias salves iš artimesnio nuotolio. Ir antroji ataka nutrūko, šimtai vyrų ir žirgų krito ant žemės. Po šios sumaišties kavalerija netvarkingai atsitraukė.

Plonos raudonos linijos istorija, be abejo, nėra vienintelis ginkluoto susidūrimo akis į akį pavyzdys, ir truko ji tik kelias minutes. Tačiau šis mūšis yra legendinis drąsos ir drausmės pergalės prieš siaubingą vaizdą įrodymas. C. Campbellas vėliau patvirtino, kad jis visiškai pasitikėjo savo kariais ir jam net mintis į galvą nekilo išrikiuoti kalniečius keturiomis eilėmis ir tokiu būdu sutankinti gynybą.

„Plona raudona linija“ tapo drąsą, ryžtą ir drausmę simbolizuojančiu posakiu. Nacionaliniame Škotijos karo muziejuje Ed-inburge galima pamatyti Roberto Gibbo tapytą paveikslą, jamžinusi bebaimius kalniečius mūšyje prieš Rusijos kavaleriją. Rudyardas Kiplingas vėliau parašė poemą „Tommy“, kurioje yra eilutės „Then it's Tommy this, an' Tommy that, an' Tommy, 'ow's yer soul? / But it's 'Thin red line of 'Heroes' when the drums begin to roll“.

+ Tai Tomis toks, anoks, tai Tomis velnio neštas, Bet būgnai muša kovą, Ir Tomis vėl didvyris Plonoj raudonoj linijoj*

Šios poemos herojus Tommy Atkin-sas tapo bendrinio paprasto Jungtinės Karalystės kareivio sinonimu.

James'as Jones'as parašė knygą apie JAV pėstininkų kovas su japonais Gvadalkanalio saloje Ramiajame vandenyne per Antrąjį pasaulinį karą. Knyga, pavadinta „Plona raudona linija“, buvo dukart – 1964 ir 1998 metais – ekranizuota. x

* Išvertė Vytaras Radzevičius

Roberto Gibbo paveikslas „Plona raudona linija“ (1881), Nacionalinis karo muziejus Edinburge (Wikipedia)

SVEIKINIMAI

SVEIKINAME GARBINGUS JUBILIEJUS ŠVENČIANČIUS ŠAULIUS:

Vytautą Ragauską – 85-ąjį, Albiną Vincą Leskauską – 80-ąjį, Vytautą Jančiuką – 75-ąjį, Juozą Vidrą 70-ąjį.

Linkime stiprios sveikatos ir neblėstančios energijos šauliškoje veikloje.

LŠS I ŠR vadas, Lazdijų brg. gen. Adolfo Ramanausko-Vanago 104 šaulių kuopos vadas ir šauliai

△ Sveikiname: Juozą Petriką 85-ojo, Antaną Vitą Strakalaitį 85-ojo, Dalią Uldinskienę 60-ojo, Jūratę Vilkelytę-Kučauskienę 25-ojo gimtadienių proga. Linkime visiems stiprios sveikatos, neblėstančios energijos pasirinktame šauliškame kelyje, stiprybės tarnaujant Lietuvos šaulių sąjungai ir Tėvynei.

Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės Vilkaviškio P. Karužos 406-osios šaulių kuopos vadas, valdyba ir šauliai

Ypatinga garbė mums pasveikinti šaulius Praną Talalą 80-ojo ir Joną A. Kujalį 90-ojo gimtadienių proga. Didžiuojamės Jumis, vyresnieji broliai, ir linkime Jums sveikatos, stiprybės ir prasmingos veiklos sau, savo šeimai ir Tėvynės labui.

Ukmergės 1002-osios šaulių kuopos sesės ir broliai

△

UŽUOJAUTA

Mirus šauliui tremtiniui Arvydui Aukštuoliui, nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius. Išsėkis ramybėje, broli šauily, Biržų žemėje, kurią taip mylėjai.

Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės Stepono Giedriko-Giriečio Biržų 501 kuopa

△

Su 30 gimtadieniu Mantą Rozmaną sveikina Ukmergės 1002-oji šaulių kuopa.

+ Smagu, kai einame viena kryptim. Smagu, kad švęst kartu galėsim. Smagu, kad rūpinies ginklu ir kad pasitiki draugu. Su gimtadieniu, Mantai.

Su garbingu 60-mečiu sveikiname LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo prezidentą Stasį Ignatavičių. Stiprybės, energijos ir gyvenimo džiaugsmo!

„Trimito“ redakcija

△

17

7 ŽINGSNIAI
PAELIJOS LINK

Tekstas ir nuotrauka Vytautas Radzevičius

Vienas iš tradicinių ispaniškų patiekalų – paelija (isp. *paella*). Ispanijoje ją dažniausiai gamina vyrai, keptuvėje ant žarijų. Ta keptuvė ir yra vadinama „paella“, nuo jos kilo patiekalo pavadinimas. Mane paeliją gaminti išmokė ispanas Alejandro iš Menorkos salos. Iš pirmo žvilgsnio receptas atrodo sudėtingas, bet taip nėra. Visus ingredientus galima gauti Lietuvoje, o gaminti aš ją bandžiau paprastoje plonadugnėje keptuvėje.

Jei gaminsite ant žarijų, – kai reikės sumažinti karštį, tiesiog nukelkite keptuvę. Turėkite bent vieną pirštinę, nes, patys žinot, kaip svyla nagai prie gerų žarijų. Jokių kitų ypatingų sąlygų nereikia: žarijos, keptuvė, pjaustymo lentelė, peilis ir mentelė. Ir šaukštas, žinoma. Juk ne be reikalo juokaujama, kad kariui šaukštas yra svarbiausias įrankis.

2 valgytojams reikės:

- Apie 150 g baltos jūrų žuvies filė
- Apie 75 g sepijos
- Apie 125 g karmaro
- 10 karališkų nelukštentų krevečių
- 150 g vidutinio ilgumo ryžių
- Alyvuogių aliejus
- 2 arbatinių šaukštelių džiovinto ankštinio saldžiojo pipiro
- Apie 20 g poro
- 2 skiltelių česnako
- 3 šaukštų pomidorų tyrės
- 3 šaukštų džiovintų pomidorų
- Apie 500 ml žuvies sultinio (puodeliui ryžių reikia maždaug trijų puodelių sultinio)
- Druskos pagal skonį

1. Pirmiausiai paruošime mišinį, vadinamą „salmorreta“. Plonai supjaustykite porą. Ne mažesnėje nei 25 cm skersmens keptuvėje įkaitinkite aliejų – jo turi būti tiek, kad visas keptuvės paviršius būtų apsemtas plonu sluoksniu. Suberkite porus ir džiovintą ankštinį pipirą, pakepinkite pamaišydami 1–2 minutes ir išgriebkite kiaurasamčiu, nuvarvindami aliejų atgal į keptuvę. Porus su pipirais, nuluptais česnakais ir džiovintais pomidorais sudėkite į pomidorų tyrę ir viską smulkiai sutrinkite. „Salmorreta“ paruošta.
2. Toje pačioje keptuvėje ir aliejuje pakepinkite krevetes – maždaug po minutę kiekvieną pusę. Išgriebkite krevetes iš keptuvės ir atidėkite atvėsti. Tada lengvai pakepinkite žuvis ir karmaro gabalėlius. Išgriebkite, nuvarvindami aliejų atgal į keptuvę. Krevetėms nupjaukite galvas ir išlukštenkite.
3. Atskirame puode užkaiskite žuvies sultinį, į sietelį įdėkite krevečių galvas, druskos pagal skonį, užvirinkite ir laikykite sultinį karštą.
4. Toje pačioje keptuvėje ir aliejuje pakepinkite susmulkintą sepiją ir karmaro galūnes. Įdėkite tris didelius šaukštus „salmorretos“ padažo. Kai beveik išnyks skystis, suberkite ryžius ir maišydami pakepinkite apie minutę. Tada įpilkite puodelį sultinio ir kaitinkite apie 10 minučių. Jei mišinys pasirodys per tirštas ar ryžiai labai lips prie keptuvės dugno, įpilkite daugiau sultinio. Kas minutę ryžius mentele „apverskite“ braukdami nuo krašto į vidurį.
5. Po 10 minučių kiek sumažinkite kaitrą, sudėkite žuvį ir karmaro žiedus. Išmaišykite. Paragaukite – jei trūksta druskos, pridėkite pagal skonį (šiaip sūrumą patiekalui suteikia sultinys). Ryžiai gali būti šiek tiek kietoki. Įpilkite dar šiek tiek sultinio, kaitinkite, retkarčiais pamaišydami mentele, laikydami ją statmenai keptuvei ir braukdami nuo krašto iki vidurio. Keptuvės apačioje gali formuotis svylantis ryžių sluoksnis. Nebijokite – taip ir turi būti. Jis apsaugo kitus ryžius nuo svilimo, be to, vėliau valgydami paeliją ispanai mėgsta nugramdyti prisvilusius ryžius nuo dugno ir valgyti sumaišydami su kitais ryžiais.
6. Jei skysčio bus nebelikę, o ryžiai vis dar atrods kieti – įpilkite dar sultinio. Kai ryžiai jau yra „al dente“ (tarsi ir minkšti, bet dar kandant vos vos priešinasi, – kaip apibūdino Alejandro), išjunkite ugnį, sudėkite krevetes ant ryžių, į vidurį įstatykite perpus perpjautą citriną (žievele į viršų) ir uždenkite keptuvę švari medvilniniu rankšluosčiu, galus pakišdami po keptuve, kad paelija būtų aklina uždenyta. Tai senovinis būdas baigti paelijos gamybą. Tam netinka aliuminio folija ar kitokia medžiaga, kuri nepraleidžia drėgmės, nes garuojanti drėgmė sulašės atgal į ryžius.
7. Po penkių minučių paelija patiekama ant stalo. O norint laikytis tradicijų, valgyti ją reikia tiesiai iš keptuvės, šaukštais dugną pagramdant.

#BEACTIVE

DALYVAUK

KONKURSE

IR LAIMĖK

5000 EUR

APDOVANOJIMŲ KATEGORIJOS

EUROPOS SPORTO SAVAITĖ
LIETUVOJE
RUGSĖJO 23-30 D.

#BEACTIVE

ŠVIETIMO APDOVANOJIMAS

#BEACTIVE

DARBOVIETĖS APDOVANOJIMAS

PARAIŠKOS PRIIMAMOS
IKI 2018 M. LIEPOS 15 D.
EL. PAŠTU: INFO@BEACTIVE.LT

DAUGIAU INFORMACIJOS

WWW.BEACTIVE.LT

#BEACTIVE

PILIEČIO-SPORTO AMBASADORIAUS
APDOVANOJIMAS

IKI 100-MEČIO LIKO TIK VIENERI METAI

Besibaigiant birželiui tūlas organizacijos istoriją bent kiek išmanantis šaulys turi puikią galimybę paminėti Šaulio dieną ir pasidžiaugti organizacijos įkūrimo metinėmis. Šiemet jos jau 99-osios. Liko tik vieni metai ir LŠS švęs savo šimtmetį.

Pasak Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės vado ats. kpt. Vytauto Žymančiaus, šiemet Kaune organizuota šventė tapo tarsi generaline repeticija prieš organizacijos šimtmečio iškilmes. Pirmą kartą šauliai savo šventei pasirinko Rotušės aikštę — vietą, kur panašūs renginiai vykdavo prieš sovietų okupaciją.

Miestelėnai ir miesto svečiai galėjo daugiau sužinoti apie Šaulių sąjungos veiklą, pamatyti garbingas priesaikos ir pasižadėjimo davimo ceremonijas. Besidomintys ginklais būriavosi prie palapinės, kur šauliai demonstravo nuosavus ir organizacijai priklausančius ginklus. Norintys buvo vaišinami šauliška koše.

» » „Trimito“ informacija

